

JA NØKY MIDI JA PABLO TYANĪGAJX JA ROMĪT JAA'Y

Ku ja Pablo tñijayi
pøn tjanchja'widip ja
Jesucristo jam Roma

1 Pablo'ajtp øts, jøts øts ja nwindson'ajtim Jesucristo nmidumpy. Øts ja Dios tø xwi'ixy jøts øts yide'en ngudanaaby'att. Yide'en idø'on wa'ats kajpxy nbiktaajkin, ja' øts idø'on tø xanibiktaagi jøts øts ja ngajpxwa'kxit ja kyajpxy ja y'ayuujk midi nitso'ok'ajtin xukpaajtimp.

²Pø mā windi'ixyip Dios Teety yø tñigajpxni, jøts ja kyugajpxy ttukyiknaxy yø'øbi winmaa'n yø'øbi xipøjkin jap mā y'ity ja kyajpxy ja y'ayuujk, ³jøts tñigajpxy ja Dios U'nk pøn nwindson'ajtim Jesucristo'ajtp. Ku ja tñigajpxi ja yjaa'y'ajtin ja ñaxwiin'ajtin, ja rey David idø'on ja y'apteety'ajtpy; ⁴kuts ja dios'ajtin, jats ja tyiknigaxi'jky ku xemikøjxp jadigojk yjujkpyijky jøts kyutujky møk'ampy, jøts ku dø'on ja Dios U'ngi. ⁵Ja nwindson'ajtim Jesucristo køjxp øøts ja Dios Teety tø xmø'øy ja kunuu'kxin jøts øøts ja ngudanit, jøts ya naxwiin yja'attit

pøn tjanchjawidip pøn tpaduujnidip ja Dios yja' o mā'et o magajp. ⁶Jøts meets idø'on nayide'en mjaa'y'ajtmi, nayi tøxi ja Dios mwilijxyidi jøts meets ja Jesucristo mja'atidit.

⁷Meets idø'on nniija'ayidip niwine'enin jam mdsøonidi mdanidi Romit kajpkøjxp, niwine'enin ja Dios mdaba'ayøyidi ja chojkin, jøts ja mdamidsøkyidi jøts ja amuum mnadyamiyoxidit. Mbattipts ja kunuu'kxin jøts ja øy'ajtin midi ja Dios Teety yajkpy møøt ja nwindson'ajtim Jesucristo.

Ku ja Pablo Roma y'ats'otswa'añ

⁸Jawyeen øts ja Dios Teety ndukmøjawi ndukunuu'kxyjawi ja nwindson'ajtim Jesucristo køjxp, ku mee ni'ijtyi myiknigajpxti myiknimadya'akti øy mādsos sa ja janchja'win xjagyapti.

⁹Diosts testigi'ajtp pøn øts ja y'U'nk ja kyajpxy ja y'ayuujk ngajpxwa'kxiip amumjoojt, ku meets ejtp nja'myech ku øts ja Dios nmidsapajpxy. ¹⁰Ejtp øts ja Dios n'amidøy nbøktsøy jøts tyik'amøjatt jøts mee n'ats'ext, ja' kø'øm kyunuu'kxingøjxp. ¹¹Ja ku nbaatwa'andi n'ejxwa'andi

jøts nmo'owa'andi yiin waan ja pudøjkin sa Dios ttsøky, jøts yjaakmøjit yjaakmayit ja m'ajot'ajtindi. ¹²Jade'en'ampy øts idø'on ndijy jøts nixem niyam nnagyajpxjot'amøjka'andit nyiknigaxø'jkindit, jade'engøjpx sa jadu'uk jadu'uk njagyejpyindi ja janchja'win.

¹³Uknimadowdi migu'uktøjkti, kawinaak ojk øts jam tø njanchjanøjkxwa'añ jøts mee n'ats'ext, ni ixymbaatnim ø nganijkxy. Jade'en'ampy øts jam njanøjkxwa'añ jøts meets ndukmadowa'añ ja Dios yja', jøts ø n'ext sa wyingaxi'iky øts ja ndunkjøøjp, sam ø tø n'ixy abikyajp ma jaty ø tø nwidity. ¹⁴Xpaat'ajtpxi øts niduki'iyi pøn ka'israelit jaa'dyi, wan ja t'ixpikyidi tka'ixpikyidi; ¹⁵jøp'ijxy ø nnanky'ityi jøts mee nayide'en ndukmado't ja Dios y'øgyajpxy ja Dios y'ømyadya'aky, pøn jaty jam Roma tsinaadyip.

Sa ja møk'ajtin tjagyepy ja Dios y'øgyajpxy ja Dios y'ømyadya'aky

¹⁶Ka' øts ja Dios y'øgyajpxy y'ømyadya'aky ndatsø'ødyuujniyi, pø ja'axi ja' myøk'ajtin ja'axi ja yiktumpy, jøts ja ñitso'ok'atti pøn tjanchja'widip ja nwindsøn'ajtim, ja israelit jaa'y tyimyjapaajtidip, nayide'ents pøn ka'israelitjaa'ymidi. ¹⁷Yø'øbi øgyajpxy ømyadya'aky tngajpxp jøts ku janchja'wingøjpx ja Dios xkupijkyindi, janchja'wingøjpx ja'ayi sam ja Dios kyajpxy y'ayuujk tyiktaañ ku wyaañ yide'en: "Pøn kupøjkip ja Dios, ja yjanchja'win ja ttukpaatip ja xemikøjxpit tsinaa'yin."

Ja naxwii'ñit jaa'y pyøky

¹⁸Jap tsajpjøtpy ja Dios tyiktsøñ ja møj ayo'on, jøts ja ttuktagida'aky ja kawindiyjaa'dyi ja ka'øyjaa'dyi, pøn kya'øy'ajtingøjpx kyanankñijawiwyaajnidip ja Dios yja'. ¹⁹Yjanija'widip wa'ats jøts tigøjpx pyaat'atyti ku ja Dios yiknijawit, pø tøxi ja kø'øm tyuk'ijxyidi ²⁰sa ja myøk'ajtin y'ejxi tyiyi øy ja yjagagaxi'iky. Jade'en'ampyts ja yik'ixy yiknijawi ku yik'ixy sa ja tø tyik'øyi ja naxwii'ñit, jøts ku ja' tu'ugyi Dios'aty ku ja myøk'ajtin xemikøjpx myajada'aky; paty ja ka'ap pyaat'atyidi ja'abi jaa'y jøts ja yiktamaa'kxtit jøts ku dø'on ja Dios ja tkanijawidi. ²¹Øy ja tjanijawidi ja Dios jade'en, ka'apts ja twindsø'øgidi, ka'ap ja tmøjawidi tkunuu'kxyjawidi sam ja Dios pyaat'atyin. Ne'egi wimbet'ampy ja ne'egi wyinmaydi, ja' tyajotkøjxtip midi niti kawamp jøts ja wyinmaa'ñ kya'øyidi, wimbeets kugoots y'ejtnidi. ²²Øy ja yjawa'andi jøts ku ja wyijyaa'yidi, jade'ents ja yjatti pøn niti tkajajtip; ²³tøts ja t'ixwejtsidi ja Dios kyunuu'kxin, midi nijuuni kawindigøøpy, jøts ja tyikmøjtøkidi ja jaa'y yja' ja awanax midi windigøøpy ejtp, joon paat y'awanax, tsaa'ñ paat y'awanax, uk nayide'en øy midi jiyujk midi maktaxk ja tyeky.

²⁴Yø'øgøjxpts idø'on Dios ja tø myajtstu'udyidi, jøts ja tø tpanøjkxti ja kyø'øm tsojkin ja kya'øwyinmaa'ñ (midi'iyim ja y'ijty y'ukjagyajptip), jøts jade'en tsø'ødyumbim y'adø'øtsti nixem

niyam; ²⁵ja ku ka'ap tjanchja'widi ja Dios tyiy'ajtin. Ja' ne'egi myibøjktip ja tum ja taay, jøts ja ja' tø twindsø'ogidi ja pikta'aky midi ja Dios tø t'ødyuñ, jøts ni ja Dios ne'egi kø'øm kyayikwindsø'ogi, pøn paat'ajtip amuum ja windsø'jkin. Jade'en idø'on ja y'ejxi tyiyi.

²⁶Patyts idø'on Dios ja tø y'ixmachidi jøts ja jade'en y'am'adø'øtsti chaach'adø'øtsti; ja tø'øxyøjk paat ja tyiktigajtsnidi ja tyø'øxyøjk'ajtin, tum wimbet ttundi sam ka'ap pyaat'aty jøts ja jade'en y'adø'øtstit. ²⁷Jøts yaa'dyøjk nayide'enmidi; ka' t'uknitanaañidi ja yaa'dyøjk'ajtin ku ja tø'øxyøjk møøt, kø'ømyi ja tukyaa'dyøjk ñay'ejxkiyidi nixem niyam. Tukyaa'dyøjk ja axøøk y'adø'øtsti, ja ayo'onts idø'on ttagidajkidip jøts jade'en tyuktuñidi ku tkamøjpikta'akti ja Dios.

²⁸Kumi ka'ap ja Dios tnijawiwy'a'andi, patyts ja tø myajtstu'udyidi jøts ja y'axøøkwinmaa'ñ tyikmajada'akti, jøts jade'en y'adø'øtstit sam ka'ap pyaat'aty. ²⁹Tum ja ka'øybi winmaa'ñ yjagyajtpip, ja kawindiy'ajtin ja axøøk'ajtin, y'ama'at'ajtkøjxtip o ti, ja ka'øy'ajtin y'amidip yjotpidip, windii'ñjaa'y'ajttip, yikjaa'y'o'ktip, kudsep yjaa'y'ajttip, win'øø'ndip jøts tum wenk øy pøn tnimadyaagidi.

³⁰Ja pagajpxk ja' tyunk'ajttip, ka'ap ja Dios ttsokti, yjemjaa'yidi tyejaa'yidi, namyikaxi yjaa'y'atti. Tum ja ka'øybi wyinmaa'ñ'ajttip, ka'ap tyeety tyaak tmimadowdi, ³¹ka'ap yja'gyukidi, ka'ap

y'ayuujk tpadundi, ka'ap yuyj'ajtin tjagyapti, ka'ap tjatti jøts myaa'kxuktit jøts ka'ap pøn t'ayo'ejxti. ³²Yjanija'widip wa'ats sa Dios tyikutuky; wa'ats tjanijawidi pøn jade'en adøtstip jøts ku ja kyudigø'ødyit xemikøjxp. Jøts nijade'en tkadamajtstu'utti, tyun'adøtstip jade'en jinaxy. Tyaxondaktip ku t'ejxti nayide'en y'adøtsmidi jadu'uk jadu'uk.

Tiy'ajtingøjxp ja Dios tyiidyuñ

2 Ja'agøjxp ka' mbaat'aty jøts ja myiktamaa'kxt øy sa mjawa'a'ñ, metsxi mbayø'øpy jadu'uk øy pøn, mdyimyjapøni mets. Ku jade'en m'adi'ich kø'øm mnadyanipiky ja ayo'on, mbayø'øpy jadu'uk jøts m'adøtspts jade'en kø'øm. ²Nnija'windipts adøm jøts ku Dios tiy'ajtingøjxp tyiidyuñ ku ja ttukniduki ja ayo'on pøn jade'en adøtstip. ³Jade'en mets yjawi mwani mduknawa'adsip mets ja Dios xijy ja ayo'on, metsxi mdanipijky ja mmigu'uk ja ayo'on pøn jade'en adøtstip, mja'adøtstip meets jade'en kø'øm. ⁴Uk ka' idø'on xtsojki ja Dios y'øy'ajtin ja Dios tyuda'aky'ajtin, ni xkamøjpikta'aky jøts ku ja'abi øy'ajtin tyuñ jøts xmijotjimbett ja Dios jøts tyigatst ja mdsinaa'yin. ⁵Møk ja mwinmaa'ñ xjagyepy jøts ka'anim xmijotjimbity ja Dios jøts xyiktigatst ja mdsinaa'yin. Kø'ømyi ja m'ayo'on xyikmiweni xyikajaji, midi nøjxk yikpatp yik'ejxp ku ja Dios ja tyiidyu'unin tiy'ajtingøjxp tyikme'ent, ⁶ku ja ttagubatt tu'uk tu'uk sa jaty pønjabøn tø y'adi'ich. ⁷Pøn tpaatwandip ja

kunuu'kxin ja øy'ajtin xondaajkin
 midi xemikøjxp, jade'en'ampy
 ku ejtp øy yikxon yjaa'y'atti,
 ja'ats idø'on Dios mo'ojidip ja
 jujky'ajtin midi xemikøjxp; ⁸pønts
 nay'ama'at'ajtiyip jøts ka' tpadundi
 ja tyiiby yjanchpi, tum ja ka'øybi
 tyundip, ja'ats ambøjkin'ampy
 Dios tiidyunidip. ⁹Møk
 y'ayo'odit niduki'iyi, y'amjattit
 chaachjattit pøn ka'øy'adøtstip,
 ja israelit jaa'dyi jøts nayide'en
 pøn ka'israelit jaa'dyi. ¹⁰Pønts
 øyjaa'y'ajttip wan t'israelitjaa'yidi
 uk tka'israelitjaa'yidi, ja'ats ja Dios
 mo'ojidip ja kunuu'kxin ja øy'ajtin
 jøts ja windsø'jk'ajtin.

¹¹Kumi ka' Dios pøn t'øy'ixy
 tka'øy'ixy wan ja tponi; ¹²pøni
 pøn tkanija'widip ja kutujk midi
 ja Moisés ja Dios Teety møyji piri
 pøkyundip, nayide'en ja nøjx
 wyindigøydi, ni ja kutujk kyatsokit;
 pønts tjanija'widip ja Moisés
 kyutujk jøts pyøkyun'adø'øtsti,
 nay ja'abi kutujk ja jaayi nøjx
 yiktatiidyundip. ¹³Ka'ap ja Dios
 tkupiky pøn nugo tmadoodip ja
 kutujk jøts ka' tpadundi. ¹⁴Ku
 abiky jaa'dyi, pøn ja Moisés kyutujk
 tkanija'widip, tyundipts ja øybi
 midi ja Moisés kyutujk y'ane'emy
 øy ja ja'abi kutujk tjagajagyapti,
 kyø'ømgutujk ñamyayi yiktundip,
¹⁵jabi yikwingaxø'ktipxi ja' sa jaty ja
 yjaa'y'atti jøts ku ja kutujk tjagyapti.
 Ja kyø'ømwinmaa'ñ ni'øøniyidip
 sa y'øy'adø'øtsti kya'øy'adø'øtsti.
¹⁶Ja'abi xøøw yiknijawit ku ja Dios
 Teety tpikta'akt ja Jesucristo jøts
 ttiidyu'unt niduki'iyi ja jaa'y ti jaty
 pøn japøn tø ttuñ ayu'uch, sam ø tø
 nnigajpxi ja yiknitsokpi ayuujk.

**Sa ja israelit jaa'y ja Moisés
 kyutujk ñadyamøjiyidi**

¹⁷Mets wamp jøts ku me
 israelitjaa'yi, jøts ku xpaduujni
 ja Moisés kyutujk jøts
 mnadyamikajxip ja mDios. ¹⁸Wa'ats
 xnijawi sa Dios ttsøky, jøts wa'ats
 mduknijawiyi ja kutujk midi'ibi øy
 midi'ibi tsuj. ¹⁹Mnay'aja'wiyip jøts
 ku xjaty xnøø'mo'ot xuu'mo'ot ja
 jaa'y pøn wimbeets kugoots ejttip.
²⁰Mnay'aja'wiyip jøts ku xjaty
 sa xyik'ixpøkt pøn tkanija'widip
 pøn tkaja'gyukidip, pø japxi
 kutujkjøtpy xkajts'ixy ja wejin kajin,
 ja tyiiby yjanchpi. ²¹Myik'ixpijkpy
 ja mmigu'uk, ðti kuts kø'øm
 xkatunjøpi sa ja m'ixpøjkin
 xyikyø'øy? Ku mgajpxwa'kxy,
 jade'en mwa'añ ku ka'ap y'øyi ja
 maa'tsk, maa'tspts mets kø'øm,
 ðtigøjxp ku kø'øm mmeech?
²²Mets mwamp jøts ku ka'ap
 pyaat'aty jaa'y ñiyaa'y ñidø'øxy
 ñabyøjkkxiyidit, jøts ðti'ajtp ku
 jawyeen jade'en kø'øm m'adi'ich?
 Ni mets kø'ømabaat xkatsøky ja
 awanax, mwimaa'tsidipts ja
 chaptøjk ti jaty ja yjagyepjy.
²³Mnadyamikajxip mets ja kutujk,
 mmidundigøøpyts ja Dios ku ka'ap
 jade'en xuñ sa ja kutujk wyaa'añ.
²⁴Paty idø'on ja Dios kyajpxy
 wyaa'añ: "Pøn ka'israelit jaa'dyi, ja'
 tka'ødyejtip ja Dios ku meets tum
 jiwimbet xunguixy."

²⁵Pø wan wine'enin xjanchyiktuñ
 ja Dios y'ejxpajt mne'kxkøjxp ku
 xpaduñ ja Moisés ja kyutujk, kuts
 ja ka'ap xpaduñ, jade'en ja tpaaty
 ejxim ja ejxpajt jeexyip xkamøø'taty.
²⁶Pønts ja ejxpajt kyamøøt jøts

pyadumpy sa ja kutujk wya'añ, jade'en ja tpaaty jøts ku ja ejxpajt ja jeexyip tmøødi, øy ja windii ja ejxpajt yjagayiktu'unxinim.

²⁷ Pønts ja ejxpajt ka'ejtxip jøts pyadumpy ja kutujk øy ja køøm tka'ixpiky, mdabayø'øyip mets ja' ku xkabaduñ ja kutujk, øy mets ja jap xa'ixy jøts ku ja jap kyøxja'ayi jøts øy mets ja ejxpajt xjamøøt'aty.

²⁸ Ka'apts ja jade'en tijy jøts ku ja y'israelitjaa'yi pøn jade'en nugo nikijxy nanky'ejxip, jøts ni ja' ka' yik'ejxpajtijy midi nikijxy ja'ayi yiktump. ²⁹ Ja' idø'on israelit jaa'y pøn amuum tpadump, jøts ja' ejxpajtin'ajtp midi yikwinmaapy am jotp, jam anmija'wingøjxp, midi ka'ap ma kyøxja'ayi, midi ka'ap ma kyaxi'iky. Pøn jade'en tpadump, kupiky ja y'ity jam Dios wyingujkp, kidi jaa'y wyingujkyip.

3 ¿Tiku yikajpxy ja israelit jaa'y? ¿Ti wya'añ ja ne'kxkøjxpit ejxpajt? ² Janch møk yjapaat'atyidi ja'agøjxp ku ja' ja Dios kyajpxy y'ayuujk tyami'ajot'ajtidi jøts ja tpadu'undit. ³ ¿Tits idø'on ja'adi? Øy ja tkabadundi jade'en, ¿winets ja Dios tmajtstu'utt ja y'øy'ajtin? ⁴ iNiwindem! Jinaxy ja Dios tyiktuñ ja tyiiby yjanchpi, øy ja jaa'y niduki'iyi yjataayidi; jabi yide'enxi ja Dios Teety kyugajpxy tnimadyaajky ja Dios Teety:

Ja mgøøm'ayuujk me Dios Teety myika'pxytiidyumbipidsøjmip, ku wyinaty nugo mwinnmaa'ñ'ijxyidi ja'adi pøn mgamøjpktaajkiyip.

⁵ Sam winaaagin wya'andi yide'en: ku adømbøkyøjxp tijy ja Dios ja y'øy'ajtin tyiknigaxi'iky, ¿sats adøm

idø'on ja'abi ayuujk nja'gyukandit? ¿Ka' idø'on ja Dios y'øyi ku ja nyikjotmajtyindi, jøts ja ayo'on xjaniguejxyindi? ⁶ iNi juuni ka' yjade'eni! Ku Dios jeexyip kya'øyi, ¿sudsots ja jeexyip ttiidyuñ ja naxwii'ñit jaa'y?

⁷ Jøts kuts øts nbøky jeexyip yjanchtuñ jøts ja Dios tyiy'ajtin tyikwingaxø'økt, ¿sudsots ø nyikpøky'ixy jøts ku øts nbojkitumbijaa'yi? ⁸ ¿Winets ja tum øy wyimbejtxit ku pøn ttuñ tum ja ka'øybi? Jade'en ja jaa'y winaaagin kya'øwyinmaydi jøts wya'andi, jøts ku ja'abi øøts jade'en ndukni'ixpøki. Yø'øbi jaa'y paat'ajtidip ja ayo'on.

Niduki'iyi ja pøky xaja'jtyindi

⁹ ¿Tits adøm idø'on? ¿Ku adøm n'israelitjaa'yindi, paty adøm jawaani njaaktyimy'øyindi, jøts nika' pøn jade'endi? iKa'ap yjade'eni! Pø tøxi nnigajpxy jøts ku tum ja pøky yik'adsøøni, wan t'israelitjaa'yidi uk wan tka'israelitjaa'yidi. ¹⁰ Ja'agøjxpxi jap nøkyijpxy yide'en wya'añ:

Ka' pøn y'øyi, nitu'ugin kya'lity pøn øy;

¹¹ nipøn kyaja'gyuki,

nipøn tkanijawiwya'añ ja Dios.

¹² Tum ja wenk tuu' tø tpøjknidi, windigøy ni'ijtyi yjatti.

Ka' pøn tjotmay'aty ja øwyinmaa'ñ, ok idø'on tu'ugin ja'abi twinmaa'ñ'att.

¹³ Tum ja axøøk kajpxy pidsømp y'aawjotpy yukjotpy;

ja win'øø'nk ja'ayi majyip. Wingajpxnajxpxim kyajpxy;

¹⁴ tum ja ka'øybi kyajpxpidsømdip, kixy kyubety wya'andi.

¹⁵ Jøts ja'ayi majyidip ku tnibutti
 tniga'akti ja yikjaa'y'oo'k;
¹⁶ ja' tyunk'ajttip ku
 yikudigø'odyit ku
 y'ayo'ondu'undit,
¹⁷ jøts ka' tnijawidi ja øy'ajtin ja
 tuda'aky'ajtin.
¹⁸ Niwine'enin tkawinmaydi jøts
 twindsø'ogidit ja Dios.
¹⁹ Jøts yiknija'wip sa jaty ja
 Moisés kyutujk wya'añ, ja'ats
 ja yikta'ana'amdip ja israelit
 jaa'dyi pøn ja tø yiktanibiktaagidi,
 ja'agøjxpts ne'egi amøni tyim'yettit,
 jøts jade'en niduki'iyi ja naxwii'ñit
 jaa'y tpaattit ja Dios tyiidyu'unin;
²⁰ nipøn ja Dios tka'øy'ext øy ja tø
 tjabaduñ midi ja kutujk ñi'ane'empy,
 jøts ja'ayi ja ñigajpxpy ku adøm
 nbojkitumbijaa'yindi.

**Janchja'wingøjxp ja
nitso'ok'ajtin yikpaaty**

²¹ Jats jadu'uk ja
 winmaa'n sa Dios xkupøjkin.
 Yjadyimyjanigajpxpy ja Moisés
 ja kyutujk ja kø'øm, jøts nayi tø
 ja Dios kyugajpxy ja nayide'en
 tnigajpxti. ²² Ja' idø'on ja Dios
 Teety kyupijky pøn tjanchja'widip,
 pøn t'ajot'ajttip ja nwindson'ajtim
 Jesucristo; kyupijky ja øy pøn,
 ka'ap ja pøn jadu'uk jadu'uk
 twenk'ixy, ²³ niduki'iyixi jaa'y
 pyøkyundi, jøts ka'ap pøn tminaxy
 ja pyøky jam Dios wyingujkp.
 Jagam jixkø'øm ndsinaa'yindi, ni
 sudso'ampy ja ñitso'ok'ajtin ja
 ngapaajta'am. ²⁴ Ejxim ja Dios Teety
 y'øyi ku ja jaa'y tyiknitso'ok'aty
 nwindson'ajtim Jesucristo
 køjxp, jøts jade'en tmay'aty ku
 tkupiky. ²⁵ Ja Cristo ja Dios Teety

pyiktaajk jøts ja tkudanaajyit
 ja naxwii'ñit jaa'y pyøky ku ja
 tku'oogit. Winets wyingaxi'ikñim
 adøm ja nitso'ok'ajtin ku ja
 njanchja'win, jøts ja Dios Teety
 jade'en xuknija'win ja y'øy'ajtin
 ja tyuda'aky'ajtin, jøts ku ja
 tkadagubety ja øky midi tø yiktuñ
 jawyeen ku ja nwindson'ajtim
 tkagu'ooginim ja øky. ²⁶ Ja'agøjxp
 jade'en yjaty jøts nnija'win jøts
 ku Dios Teety y'øy'ajtin tyiy'ajtin
 tyik'awa'añ, jøts ejtp jade'en øy
 juuni tkupiky pøn tjanchja'widip ja
 nwindson'ajtim Jesús.

²⁷ ¿Mats ja namyikaxi tyuñ? Pø
 ka'axi ja tyuñ ku ja janchja'win
 njagyajpin, ku njanchja'wyin ja
 nwindson'ajtim. Ja' ja tyiktundip
 pøn tta'odyøkiwyandip ja tunk ma
 Dios, ku ja kutujk nadyiyi tpadundi
 pøn ja janchja'win tkajagyajtpip.
²⁸ Jade'ents yik'ixy yiknijawi jøts ku
 janchja'wingøjxp ja jaa'y yikupiky
 jam Dios wyingujkp. Ka'ap ja
 yikpayø'øy pøni sa ja tø tpaduñ
 tkabaduñ ja kutujk sa ja y'ane'emy.

²⁹ ¿Ti ja israelit jaa'y nugo ja
 Dios Teety y'ejx'ijtpy, jøts ja ka'ap
 t'ejx'ity pøn ka'israelit jaa'dyi?
 Ka'ap yjade'eni, pø tum ja'axi
 amuum tja'ajtp. ³⁰ Tu'ugyi Dios,
 ka'ap ja Dios kyawinaagi; jøts
 pøni pøn tmøøt'ajtp ja janchja'win,
 ja'ats ja Dios kyupijky, wan
 tmøøt'aty uk tkamøøt'aty ja
 ejxpajt ñe'kxkøjxp sam ja israelit
 jaa'dyi. ³¹ ¿Ja'agøjxp adøm ja
 kutujk nga'ukpadu'unindit ku ja
 janchja'win nmøøt'ajtyindi? Ka'ap
 yjade'eni, jabi jade'eni ne'egi
 ka'pxy ja kutujk yikpaduñ ku ja
 Cristo njanchja'wint.

Sa ttunjöpi ja Abraham

4 ¿Ti adöm n'apteety'amöj Abraham tyuun jöts Dios ja ojts kyupiky? ²Ku jeexyip ja Abraham ja'agøjxp ja Dios kyupiky ku ja wyinaty tø ttuñ tigati, nadyamøjiyipts ja jeexyip. ³Yide'ents jap nøkyijxpy wyä'añ: "Ojts ja Abraham tjanchjawi ja Dios, ja'ats ja Dios y'øyja'wiyii'n jöts ja ojts tkupiky." ⁴Ku pøn øy ti tunk ttuñ jöts ku ja yikmijuy, ja tyunkts ja yiknimiju'uyip, ka'ap ja niñamyay'ati tpaaty, ja' ja kyudøjkip ku ja tø tyuñ. ⁵Pønts ja tunk tkada'ødyøjkip ma Dios, øy ja ti tjagatuñ, jöts ku ja ja'ayi tjanchjawi ja Dios ku ja pojkpitumbi jaa'y ja tpojkpimee'kxy, ja'ayi ja Dios tyajotkujk'ajtpy ku ja tjagyepy ja janchja'win, jöts ja tmay'aty jade'en ku ja tkupiky. ⁶Nayide'en ja David ojts wyä'añ ku ja ojts tñigajpxy sa ja jaa'y xyonda'aky pøn ja Dios kyupijxpy, jöts ja ka' tmøjpikta'aky pøni sa ja jaa'y tø y'adi'ich. ⁷Yide'en ja wyä'añ:

Nekim ja jaa'dyi pøn ja Dios ttamaa'kxidip ja tyundigø'øyin, jöts ja ka'ap myøjpiktaajxxyidi ja pyøky.

⁸Nekim ja' pøn ja nwindson'ajtim pyøjkpimee'kxpy.

⁹¿Ja'ayi dø'on nugo jade'en nekim t'ejxtip pøn ttundip ja ejxpajt ñe'kxkøjxp, uk nayide'en idø'on ja'amidi pøn tkatundip ja ejxpajt? Nnija'windipts jöts ku ja Abraham ja'agøjxp ja Dios ojts kyupiky ku ja ja'ayi tjanchja'wi. ¹⁰¿Juunits idø'on ja jade'en yikupijky? ¿Tø

wyinaty ja Abraham jawyeen ja ejxpajt yikpiktaajki, uk ka'aním? Ka'anímts ja wyinaty ttuñ ja ejxpajt. ¹¹Oojknim ja Abraham ojts yikpiktaajki ja ejxpajt ku ja ojts yiktsuky ja ñe'kx, ejxa'an ja wyä'añ jöts ja yiknijawi ku Dios ja tø kyupiky yjanchja'wingøjxp. Jade'ents ja Abraham ttunjöpiyii'n, jöts ja nayide'en niduki'iyi janchja'wingøjxp yikupøkti øy ja tmøøt'atti tkamøøt'atti ja ejxpajt ñe'kxkøjxp. ¹²Janch jade'en ku ja Abraham idø'on kyudanaabyi'ajtp pøn ja ejxpajt tmøøt'ajttip, kidi ja'agøjxpip ja ja'ayi ku ja tø yiktu'unxidi ja ejxpajt. Jade'en'ampy ja tijy jöts ku ja tpa'ejxti, jöts ja nayide'en tjagyapti ja janchja'win sa ja Abraham, ku ja wyinaty ka'aním ja ejxpajt yiktu'unxi.

Jaa ja Dios y'aduky ja kyajpxy ku ja yikjanchjawi

¹³Jade'en ja Dios wyanda'aky, jöts ja Abraham møøt niduki'iyi wine'enin ñajtska'axidi yikmo'odit amuum ja naajx kajp wine'en y'ity naaxwiin; kaja'agøjxpipts ja wanda'aky ojts yikpikta'aky jade'en ku ja kutujk ja wyinaty ka'pxy tø tpaduñ ja Abraham, pø jade'en'ampyxi ja jade'en ku Dios ja tjanchja'wi, jöts ja' ja wyinaty tø tyagupiky. ¹⁴Jöts ku jeexyip ja'ayi yikupøkti pøn tpadundip ja Moisés kyutujk, jöts ja'ayi jeexyip yikmo'odi ja Dios y'øy'ajtin, ka'ats jeexyip tyuñ ja janchja'win, jöts ni ja Dios jeexyip ja wyanda'aky niti kyawa'añ. ¹⁵Pø tiidyumpxi ja kutujk; mats ja kutujk kya'ity, ka'ap

jam ti yikmidundigø, jabi niti ana'amínxi jam.

¹⁶Jade'en'ampyts idø'on Dios ja twandaajky ja'agøjxp ku ja janchja'win ojts t'ixy, jøts ja tmay'att niduki'iyi pøn nayide'en ja janchja'win tjagyajp sa ja Abraham. Kidi ja'ap ja Dios tyamiwandaajki ja y'øy'ajtin pøn tpadundip tkabadundip ja kutujk, pø ja'axi tyamiwandaajki pøn tjanchja'widip ja Dios sam ja Abraham ttunjøpiyii'n. Jade'ents idø'on ja tpaaty, ja' ñamyayi tñigubajk'ajtp ku ja jade'en ojts tjanchja'wi ja Dios, jøts ja' adøm ñamyayi ndeety'ajtyindip ¹⁷jam Dios wyingujkp, pø nayi Diosxi ja yjanchja'wiyii'n ku wya'añ ja Dios kyajpxy: “Tø me nbikta'aky møjaa'y'ajtpi o ma'et o magajp.” Janch møj ja Dios, øy ja tyikjujukpyøkt pøn tø y'oo'kni tyigøøni, jøts nayide'en tñanky'ijxyi o ti pikta'aky midi ka'ejtpnim.

¹⁸Øy ka'ap ti jøp'ejxin, ka'ap ti winmaa'n, ojtsts ja Abraham ja tjanchjawí jøts yjøm'ijxpy ja', xjats idø'on ja jade'en may jaa'y ñamyayi tñigubajk'aty sa u'nkteety y'u'nk y'una'jk tñideety'aty, jade'en sa dø'on Dios ja wyinaty tø ñii'mxyi ku ja wya'añ: “Janch may ja m'u'nk m'una'jk xpaatt.” ¹⁹Magø'pxy ja Abraham wyinaty ja yjumøjt jøts ka'ap ja sa tijy, amuum ja t'ajot'aty øy ja ñidø'øxy Sara ja møøt tø yjamøjaa'yinidi, ka'ap ja y'u'nk y'una'jk t'ukpatnidi. ²⁰Ka'ap ja sa tijy, ka'ap ja tka'øyja'wiyi ja Dios wyanda'aky, ne'egi ja amumjoojt tpiktaajky ja yjanchja'win jøts ja tmøjawi tkunuu'kxyjawi ja

Dios, ²¹jøts ja tu'ugyi tjøm'ijxy jade'en jøts ku Dios tjagyepy møk'ajtin, jøts ja ttu'unt jade'en sa ja wya'añ. ²²Jade'en'ampy ja Dios ja ojts kyupiky ku y'ijxyi jøts ku myajada'aky ja yjanchja'win.

²³Jøts ku dø'on Dios ja jade'en tkupijky ja yjanchja'win, kidi ja Abrahamip ja ja'ayi kyupøjkíp jøts ja jade'en yikjaadya; ²⁴pø nayide'enxi adøm ja xkupijkyim ku adøm ja Dios Teety njanchja'want. Pø ja'axi tø tyikjujukpyiky jadigojk xemikøjxp ja nwindson'ajtim Jesucristo, ²⁵pøn ojts yikøyaky jøts y'oookt adøm nbøkyøjxp, jøts jade'engøjxp ojts xemikøjxp yjukpyiky jadigojk jøts adøm nyikupøjkint jam Dios wyingujkp.

Øwyimbidsimy ku xkupøjkint ja Dios

5 Kuts ja Dios Teety xkupøjka'an ja njanchja'win, jøts jade'en ja nmiduda'aky'ajtin ja nwindson'ajtim Jesucristo køjxp. ²Ja'agøjxp adøm ja Dios Teety møøt n'ijtyindi ku ja nwindson'ajtim njanchja'windi, paty adøm ja xkunuu'kxyindi. Ja' adøm xyik'ejtindip tu'ugyi ja nwinmaa'n jøts ja xondaajkin xmø'øyindi, jøm'ijxy nyik'ijtyindi jøts ku ja nbaajta'andit amuum ja y'øy'ajtin. ³Jøts nayide'en adøm ja ka'ap nwandijyindi ja ayo'on, øy adøm ja ngu'ayo'owa'andi jotkujk; pø nnija'wandipxi adøm ku n'ayo'owan winets ja tuda'aky'ajtin nbaajtindit, ⁴jøts ja tuda'aky'ajtin ja' øy xyikwingaxø'jkindip, ja' xukjøm'ijxy'ajtindip midi ja Dios tø xanibiktaajkandi. ⁵Jøts ka'ap majtsk'aaw majtskjoojt n'ejtindit,

pø tøxi ja Dios amuum xmø'øyim ja y'øy'ajtin ja pya'ayo'owin ku ja tø xuktatøjka'am ja y'Espiritu Santo.

⁶Ku adøm wimbeets kugoots nmijajtyim ja nbøky, niti nitso'ok'ajtin kø'øm ngapaajtyim, xjats ja Cristo tø myiñ winet, jøts ja tø tkudani ja ka'øyjaa'y pyøky ku ja tø y'øøky. ⁷Ka'ap pøn nugo tnigyu'oogi jadu'uk, ni jade'enbaat øy pøn mabaat yjadyimya'øyjaa'yi; pø wants winaagin pøn ñay'a'ejxyit jøts ja tku'oogit. ⁸Xjanchojkimpts adøm ja Dios ku adømgøjxp y'øøky ja nwindsøn'ajtim Jesucristo, øy adøm njapøjkpitumbijaa'yandi.

⁹Jøts tøts ja Dios xkupijkyim ja nwindsøn'ajtim Jesucristo pya'ayo'owingøjxp ku ja tø xku'o'jka'andi, jøts ne'egi jīnaxy ja nøjcx xuknitso'ok'ajtyindi ja møk ayo'on, jøts ja ka'ap xuku'o'jka'andit ja nbøky, ja'ayi nwindsøn'ajtim Jesucristo køjxp.

¹⁰Njagami'øy'ajtyindip adøm ja Dios, jøts adøm ja jade'en xjaaktuu'mø'øyindi sudso ja jadigojk nmijotjimbejtindit, ja'agøjxp y'ø'jky ja y'U'nk adøm nbojpkikøjxp. Mats ku ja ixyam yjujky'aty xemikøjxp, jøts ku adøm ja tø nmijotjimbijtyindi ja Dios, ¿ti jats adøm ndejint ja winet xka'ukyiknitso'ok'ajtna'ant'?

¹¹Xon'ejtnamdip adøm ixyam ja'agøjxp ku ja nwindsøn'ajtim Jesucristo tø xukmigu'ukwa'añim jadigojk ja Dios Teety.

Ja Adán jøts ja Cristo

¹²Jøts tu'ugyi ja jaa'y pøn pøkyun'okwaañ ya naxwiñ, jøts ja o'jkin tigø'øyin jade'en'ampy

ñaxkidaajky, niduki'iyi øy pøn pyaadyi ja'agøjxp ku ni'ijtyi nayide'en tø pyøjkpitunidi. ¹³Ku ja kutujk wyinaty kya'itynim, jaayim ja pøky wyinatyni ya naxwiñ; jaa ku ja Dios ka' tpayø'øñim, pø ka'animxi ja kutujk wyinaty te. ¹⁴Ku ja et ja xøøw ñajxy midi tso'ondaajk Adán ñikøjxp jøts yjøpkixy Moisés ñikøjxp, jøts wine'en pøn pyøkyundøø, ja' idø'on ja o'jkin tigø'øyin mimajadaajkidøø, øy ja tjagajagyapti ja'abi pøky midi ja Adán tyuun ku ja tkamimadøøy ja Dios; sa ja Adán tyiktso'ondaajky ja pøky, nayide'ents ja tu'ugyi myenwami wyinaty pøn ja øy'ajtin nitso'ok'ajtin xukpaajtmandip, xjats tø myiñ ja nwindsøn'ajtim Jesucristo.

¹⁵Windemts ja møøt n'uk'ejxkijpxyñ ja Adán tyundigø'øyin møøt ja Dios y'øy'ajtin midi ja xmø'øyindip. Tu'ugyits ja jaa'y pøn ja pyøky tø xukno'jka'andi niduki'iyi jøts windigøy n'ejtna'andi; jøts tu'ugyi ja nayide'en ja nwindsøn'ajtim Jesucristo pøn ja Dios xuknitso'ok'ajtindip ja nbøky, jøts ka'ap ja pøn tmi'abaaty, namay adøm nyiktamay'ajtyindi ja nitso'ok'ajtin jøts adøm ja xmø'øyindi. ¹⁶Ti'in ja ndami'a'ejxin ja tu'ukpi jaa'y pyøky møøt ja Dios ñitso'ok'ajtin. Tu'ugyi ja tundigø'øyin ja'ats yikpayø'øpy jøts tø nbøkpyajtkijxyindi; kuts ja Dios xmø'øyindi ja nitso'ok'ajtin, tyamay'ajtpy ja jaa'y ja ñamyayi jøts ja xkupijkyin, øy wine'en tø njapøjkpitu'uñindi. ¹⁷Ku ja tu'ukpi

jaa'y tɔ pyojkpituñ, ja'agɔjxpts ja o'jkin myajada'aky jɔts ja yikudigɔy, mɔjts ja Dios jɔts ja ttuñ ja may'ajtin, jɔts ja tyaky ja myɔk'ajtin midi yikjujky'ajtp xemikɔjxp ku tu'ugyi njanchja'want ja nwindson'ajtim Jesucristo.

¹⁸Jade'en sam ja Adán pyɔkyɔjxp ja jaa'y ttukpaatkijxy ja kudigɔ'ɔyin, nayide'en ja nwindson'ajtim Jesucristo y'odyu'uningɔjxp ttukpaajty niduki'iyi ja naxwii'ñit jaa'y ja nitso'ok'ajtin, jɔts ka'ap ja mɔk tiidyu'unin tpaattit pɔn jaty tjanchja'widip. ¹⁹Tu'ukts ja jaa'y pɔn kamadoow, jɔts ja'agɔjxp ja pɔky xaja'atkijxyindi; nayide'ents ja tu'ukmi pɔn tuki'iyi tmimadoow ja Dios Teety, jɔts ja'agɔjxp adɔm nyikupijkyindi jam Dios wyingujkp.

²⁰Jɔts ku ja kutujk yikpiktaajky, ja' ja yiktanibiktaajkiyiñ jɔts ja pɔky wa'ats yik'ejxkapt; jɔts ja pɔky mɔjtak'adɔtsp ja', jinaxys ja Dios y'ɔy'ajtin myɔk'ajtin tyikmɔji'adi'ich nayide'en. ²¹Sam ja pɔky myajada'aky ku ja tyiknaxkida'aky ja o'jkin tigɔ'ɔyin, xjats ja Dios ja y'ɔy'ajtin nayide'en tyikmajada'aky sudso ja xkupɔjkin, jɔts ja nwindson'ajtim Jesucristo kɔjxp xmɔ'ɔyindi ja jujky'ajtin xemikɔjxp.

Ka'ap ja pɔky myajada'aky ku ja Cristo yujky'ajtin nmɔɔt'ajtyindi

6 ¿Tits njaaktu'unindip? ¿Jaaktyimbyɔktyun'adɔjtsindip adɔm idɔ'ɔn ja'agɔjxp ku tɔ nnija'windi jɔts ku ja Dios xu'unxim ja may'ajt ku ja xpojkpimee'kxyindi? ²iKa'ap jade'en pyaadyi! Pɔ tɔxi adɔm

nmajtstuuptyindi ja pɔktyu'unin; ¿jɔts sudso adɔm jade'en nbɔktyun'adɔjtsin? ³¿Ti ka'ap xnijawidi ja nnɔbajtin, ti ja tyijpy? Pɔ ja'agɔjxpxi adɔm tɔ nnɔbejtyindi jɔts nmɔɔt'ejtindit ja nwindson'ajtim Jesucristo, jɔts yiknijawit jɔts ku adɔm ja nbɔky ja tɔ xmi'o'jka'andi. ⁴Mɔɔt adɔm ja Cristo ñamyayi nnaɔjka'andi jɔts ja mɔɔt n'ɔɔky'ijtyindi, jɔts ku ja yujkpyijky xemikɔjxp jɔts adɔm nayide'en nbajtma'an ja jemchinaa'yin midi ixyam jɔts midi xemikɔjxp, sam ja Dios Teety ja tyukmimadaajkɔ ja o'jkin, jɔts ja myɔk'ajtin myɔ'ɔyi, jɔts ja yujkpyijky xemikɔjxp. Nay ja'ats idɔ'ɔn yiktump ku ja nɔbajtin yikpaaty.

⁵Pɔni tɔdamts adɔm ja Cristo nmɔɔt'ɔ'jkyim nayide'en sam ja o'jkin ja tɔ tpaaty, nmɔɔt'ijtyindipts adɔm ja', jɔts ku ja yujkpyiky xemikɔjxp jɔts nayide'ents adɔm ja nmɔɔtjujkyjxkma'andi. ⁶Nnija'windipts adɔm sa jaty tɔ njaa'y'ajtyindi, jɔts ja' ja Cristo myi'o'jk jam kruskɔjxp, jɔts adɔm ja nbɔky xniwaajchim jade'engɔjxp ku ja y'ɔ'jky, jɔts ja ka'ap x'ukmimadaajkna'am, jɔts ja ka'ap jade'en n'ukmidu'una'ant sa jaa'y ja wyindsɔn tmiduñ, jade'en ja pɔky ñamyayi yikmiduñ. ⁷Pɔnts tɔ y'ɔɔky, tɔts ja pɔky ja ñiwaajtsniyi. ⁸Pɔni nmɔɔt'ijtyindip ja Cristo ɔy ja mɔɔt nja'ɔ'jkyim, njɔp'ijxy'ajtyindipts ja' jɔts ku ja mɔɔt njujky'ajtindit xemikɔjxp, ⁹pɔ nnija'windipxi jɔts ku ja Cristo tɔ yujkpyiky xemikɔjxp, nijuuni kya'uk'oo'knit,

nijuuni kya'ukmimadaajkniiyt ja o'jkin. ¹⁰Tuk'o'jkyi ja ja'ayi ttuku'o'jkiyii'n amuum ja pøky; jøts ja ixyam xemikøjxp yjujky'aty amuum ja Dios Teety tmøøt'ity. ¹¹Jøts nayide'ents meets idø'ønmidi, øøky tigøy ndejint mnabyikta'agiyidit jøts ja pøky jade'en xkayikmøj'attit, wijy kejy meets ne'egi mnabyikta'agiyidit ku ja Dios yja' xpaduujnidit, ja'agøjxp ku ja nwindson'ajtim Jesucristo xmøøt'atti.

¹²Paty ka'ap mbaat'atyidi jøts nugo xyikmajada'aktit ja mbøky ja mga'øwyinmaa'n, øy sa mduktunwa'añidi pøni sa ja ttsøky. ¹³Kidi mnagyøyakyidi ma pøky, jøts ja kidi mduktuñidi ja ka'øy'ajtin. Ne'egi amuum mnayoxidit ma Dios, jøts ja mduktunidit tum ja øy'ajtin. Ka'ap meets ja pøky xukmijuky'ajtnit, jabi tøxi meets ndejint tø m'ats'øøky, jøts tø mjujkyøkti jadigojk, jøts ja juky'ajtin tø xpaatti midi xemikøjxp. ¹⁴Jøts ja pøky ka'ap meets ja m'ukmimajadaajkniiyt, pø kidi ja Moisés kyutujkipxi meets mnitanaajyip, ja Diosxi meets ja kyunuu'kxin mdanitanaajyip.

Ja ejxpajt madya'aky ku ja jaa'y ja wyindsøn aguwani tmiduñ

¹⁵¿Sudsots adøm?

¿Jaaktyimbyøkyun'adøjtsindip adøm ja'agøjxp ku ja Dios xanitanaa'yindi ja y'øy'ajtin, ku adøm ja kutujk ka'ap xiidyu'uñindi? ¹⁶Jøts mnija'widipts wa'ats ku tu'uk ja windsøn x'ukmidundøkidit, tu'ugyits ja xwindsøn'attit jøts ja' kuwani mmimado'odip, pø

ja'axi wyinaty mdumbi'ajtidip. Nayide'ents idø'øon tpaaty ndejint ku ja pøky xmimado'odit, ja' meets idø'øon ndejint windsønbojknip øy ja yjayik'øøky yjatyiktigøy, uk nayide'ents ku tu'ugyi ja Dios xmimado'odit jøts jade'en xu'undit sa ja ttsøky. ¹⁷Janch møj ja Dios ku ja y'ixpøjkin xpaduujnidi midit tø myiktagidøkidi, jøts ja pøkytunk tø xmajststu'utti midit y'ijty niwa'añ myik'ejtniyidip. ¹⁸Tøts ja pøky mniwa'achidi ku ja ka'ap m'uknimajadaajkniiydi, jøts tø xpatwa'j'kidi ja øy'ajtin midit ja Dios yja'ajtpy. ¹⁹Jade'en ndukmadowdi sa ø najtsjawi xmadodø'ødit, jøts nayide'en xnadyamiyoxidit ja Dios. Sam y'ijty mnagyøyakyidi amuum jøts xundi ja ka'øy'ajtin ja axøøk'ajtin, nayide'ents idø'øon amuum ja Dios xnadyamiyoxidit, jøts xuujnidit ja y'øy'ajtin jøts amuum xmøøt'ettit ja Dios, tu'ugyi xagødøkidit ja mdsinaa'yin.

²⁰Ku meets ja pøky y'ijty mganiwa'achinim, ka' meets y'ijty xuujni ja Dios yja', ja tiy'ajtin øy'ajtin; ²¹jøts çti jade'en tø xpøkti? Mdatsø'ødyundip ja ixyam jadigojk, pø ja'ayixi ja yajkpy ja o'jkin tigø'øyin. ²²Kuts tø mniwa'achidi ja pøky jøts ja Dios y'øy'ajtin tyiy'ajtin tø xpadøjkiyidi, yø' tiy myiktu'undip, yø' mmo'o'jdidip sudso xmøøt'ettit sudso xmidu'undit amuum ja Dios, jøts xpaattit x'ejxtit ja juky'ajtin xemikøjxp. ²³Ja o'jkin tigø'øyin, ja' ja pøky ja'ayi yajkpy. Kuts ja Dios møøt, ja juky'ajtin ja Dios xamay'ajtimp midit xemikøjxp yikpatp, ku møøt n'ejtin ja nwindson'ajtim Jesucristo.

Amajtsk'ajtingøjxp tu'uk ja
 eixpajt madya'aky pyidsimy

7 Mee migu'uktøjkti, meets
 mnija'wip sa ja kutujk
 wya'añ, jøts mnija'wip jøts ku ja
 ya ja kutujk tmøø'taty ja møk'ajtin
 ku jaal'y jaagya yjujky'attinim.

²Ku n'ukpiktaajkint, ku tu'uk
 ja tø'oxyøjk y'amajtsk'aty,
 kutujkøjxpts ja tmøø'tamajtsk'aty
 ja ñiyaa'y pøni jaakjujky'ajtpnim
 ja'; kuts ja y'øøky ja ñiyaa'y jøts
 ja nayide'en ja kutujk ñiwa'achi,
 ku y'øøky pøn ja y'ity møøt
 y'amajtsk'aty. ³Kuts ja tø'oxy
 jadu'uk yaa'dyøjk t'adsøy jam ja
 ñiyaa'y yjajuky'atynim, pøkyts
 ja tyumpy; kuts ja kyu'øøgyi,
 niwaajtsip ja kutujk ja', øy ja møøt
 jadu'uk ja yaa'dyøjk y'amajtskit,
 jøts ka'ap ja pyøkyi.

⁴Jade'ents mee migu'uktøjk
 idø'ønmedi pøni niwine'en ja Cristo
 mja'atyidi, myikniwa'atsajtniyip
 meets ja Moisés kyutujk, tøxi mee
 ñamyayi ku'øøky mdañ ku ja
 pøky tø wyindigøy jøts ja wenkpi
 xpadøkidi. Ja Cristo meets ixyam
 mja'ajtniyidip pøn jujkyøjk
 xemikøjxp, ja'agøjxp ja yjajty jøts
 jade'en'ampy nmidu'unindit ja
 Dios. ⁵Ku adøm y'ijty pøky y'agujkp
 ndsinaa'yimnimdi, jøts ja kutujk
 ja' ja wya'añ jøts ja tyikjinaxy
 adøm ja nga'øwrynmaa'ñ, ku
 ja ngabadu'uñindi jøts ja niti
 nitsø'ok'ajtin xkadukjøp'ijxyindi.

⁶Ixyamts tø xniwaajchim ja'abi
 kutujk, tø ja ñamyayi ngu'ø'jkyim
 jøts ja tø xuk'ixmajchim ja
 myøk'ajtin; jøts adøm tø
 n'awa'atšpidsø'ømyindi, tu'ugyits

nmidu'unint ja Dios jøts ja
 y'Espíritu Santo ja jemy jujky'ajtin
 xukmi'ejtint midi xemikøjxp, jøts
 ka'ap ja'abi møjaa'gyutujkin
 x'uk'ana'amnandit midi y'ijty
 nbadu'uñindip.

Ja pøky midi xmi'ejtp

⁷¿Wa'aním jøts ku ja kutujk
 pyøkyi? ¡Ka'ap! Ku jeexyip ja kutujk
 kya'ity, ka' øts jeexyip nnijawi ti
 pøky'ajtp, ku ja jeexyip tkanigajpxy
 kudam ja pyøkyi ku ja nmigu'uk
 pyikta'aky njanchpøkwa'anxant.

⁸Ja'agøjxpts ja pøky tø myøjtøki
 jøts ja myøj'aty. Pøni sa ja kutujk
 yja'ane'emy jade'ents øts ja nnijawi
 midi'ibi ka'øy, jøts øts ja jinaxy
 nduñ sam øts y'ijty nga'adi'ich ku
 øts ja kutujk nganjawinim. Ku
 ja kutujk kya'ity, ka'ats ø nnijawi
 midi pøky. ⁹Tø øts jade'en njaty
 ku ja kutujk ka' nnijawinim, tøøp
 ø njawi n'adi'ich, ka' njawi ja
 pøky. Kuts ø tø nnijawi sa kutujk
 y'ane'emy, jøts øts ja nbøky njawi
 yjaaktyimyajadak'adi'ich, jøts øts
 ja kawindem paadyim xuk'ijxy ja
 øy'ajtin ja kunuu'kxin. ¹⁰Wimbet
 øts ja nduñ sa ja yja'ane'emy,
 midi'ibik øts idø'øn xukpaatp
 ja øy'ajtin, tø øts ja ne'egi
 xyikpøkpyety. ¹¹Ja pøky ne'egi
 nankmyøjtøjkiyip pøni sa ja kutujk
 y'ane'emy jøts øts ja win'øø'nin tø
 xmø'øy. Nay ja kutujk øts jadigojk
 xanikajpxp ja o'jkin tigø'øyin.

¹²Ja kutujk, øy ja', jøts øy wa'ats
 yikutuky nayide'en, øy'ajtingøjxp
 tiy'ajtingøjxp yikutuky. ¹³Jøts
 pøni øy tam ja kutujk, ¿sudsots
 øts ja xpayø'øy, jøts øts ja ñamyayi
 xuk'ejxní ja o'jkin tigø'øyin?

Jøts øy ja kutujk, ja pøky øts jade'en xyik'ejtnip øøky tigøy, ka' ti jøp'ejxin, jøts øts ja jade'en xuknijawi jøts ku ja' pyøkyi; tamibøki midi øy, jøts øts ja kutujk jade'en xuknijawi jøts ku ja pøky ni sudso'ampy kya'øyi.

¹⁴Jøts nnija'windip adøm jøts ku ja kutujk Dios tja'aji. Jøts pojkipitumbijaa'y'ajtp øts, jade'en'ampy øts ja pøky xmimajada'aky. ¹⁵Ka' øts nja'gyuki pø ti ø xjajtp, tum jiwimbejts ø nduñ, kuts ja njatunwa'añ midi øy, ja kya'øybi øts ne'egi xmimajadakp midi njagatunwampy. ¹⁶Kuts øts ja nduñ ja ka'øybi midi njagawampy, jade'engøjxp nnijawi ku ja kutujk y'øyi, ja'abi kutujk ka'axi tyikutuky jøts ja'abi ndu'unint. ¹⁷Kidi øtsip ja kø'øm ñamyayi jade'en ndyimyjatumpy, ja pøky jade'en adøtsp midi ø nnikøjxp'ajtpy.

¹⁸Nnija'wip øts sa jaa'y'ajtin yikjagyepy, niwine'en ja ka'øy'ajtin kyayikmøødi; njatsøky'ajtpy øts jøts ja øybi ndu'unt, ni ka'apts øts ja nduñ. ¹⁹Ka' øts ja øybi tsujpi nduñ midi njatsøjkpy, tum ja ka'øybi ø ndun'adichpy midi njagatunwampy. ²⁰Kuts øts idø'øn ja nduñ jade'en midi ø ngatsøjkpy, ka'ap øts ja kø'øm ndsøkyøjxp nduñ, pø ja pøkxyi øts ja jade'en xuktump midi ø nnikøjxp'ajtpy.

²¹Jade'en njaty ngubety, ku øts ja njatunwa'añ midi øy midi tsuj jøts tum ja ka'øybi ø ndumpy. ²²Wamp øts n'am njotp jøts ku øts ndsojki ja Dios kyutujk; ²³kuts ø kø'øm nnay'ijxyi, jøts ø njawi jøts ku ja jaa'y'ajtin ka'ap jade'en tsøky sam ø njawinmay, ja pøkyts idø'øn

xuktump midi ø nnikøjxp'ajtpy, jøts ja' ø xkamajstutp jøts ja øybi ndu'unt.

²⁴⁻²⁵Ja Dios øts ndagødøjkip ja nwinmaa'yin jøts øts nbaduujnit ja kyutujk, jøts øts ja njaa'y'ajtin ja' ja y'adsinaapy ja pøkyu'unin, ja' ja mimajadaajkip. iTi ø njanch'ayøøy! ÷Pøn øts ja pøky xuknitso'ok'atp midi øts jam nikøjxp'ajtpy, midi øts xyik'ookwamp xyiktigøøwyamp? Kuuyi Dios amuum, nwindson'ajtim Jesucristo køjxp yikpaaty ja nitso'ok'ajtin ja'ayi. iJanch møj ja Dios!

Ja jujky'ajtin midi Dios xmøø'yimp

8 Pøn tmøøt'ejttip ja Jesucristo ka'ap Dios Teety ja mibaat tyaguwaniyidit jøts ja y'ayo'odit, kumi ka'ap ja t'ukyikmøj t'ukyikmøjtøjkiñidi ja pøky. ²Ja Espiritu Santo midi tyajkp ja jujky'ajtin xemikøjxp ku nmøøt'ejtint ja nwindson'ajtim Jesucristo, ja' øts ja pøky tø xukniwa'ach midi øts øøky tigøy tø y'ity xyik'ejtnip. ³Jade'en'ampy ja kutujk y'ijty kyamajada'aky ku adøm n'ambojkipitu'uñim nadsaachpøjkpitu'uñim. Tøts ja Dios Teety tkexy ja y'U'nk, jøts ja nayide'en tnanky'ijxyi sam ja jaa'yin, jøts ja tku'o'jki ja pøky. Xjats ja tø tmimajada'aky jade'en'ampy ja pøky, jøts adøm ja ka'ap x'ukmimajadaajkna'am. ⁴Ja'agøjxp ja jade'en tø ttuñ jøts adøm ja kyutujk ja wa'ats nbaduujna'am, pø ja'ayixi adøm ja Espiritu Santo yja' nbawinmaajyam, jøts kidi kø'øm winmaa'ñip adøm nyikmajadaajkyim.

⁵Pøn kaniwaaajtsipnim ja pøky, ja' yjotmay'ajttip sa kø'øm wyinmaydi; pønts tpaduujnidip ja Espíritu Santo yja', nay Diosts chøky'ajtin ja ja'ayi pyaduujnidip. ⁶Jøts ku jade'en njotmay'ajtin sa kø'øm nwinmaa'yin, yø yjade'embí dø'on yikwindigøøpy; kuts njotmay'ajtin ja Dios yja', ja'ats xukpaajtimp ja juky'ajtin xemikøjxp, jøts ja øy'ajtin midí Dios yajkpy. ⁷Pøn ja kø'øm winmaa'n tyiktundip sa kø'øm wyinmaydi, ja Dios ja jade'en myidsepøjktip kumi ka'ap Dios kyutujk ja ttsojkidi, jøts nika'ats tjajtmidi sa tpadu'undit. ⁸Paty idø'on pøn ja'ayi ttundip ja kyø'ømwinmaa'n midí pøkmyøøt, ka'ap Dios ja mibaat jade'en twindsø'øgidit.

⁹Jøts meets, kumi ka'ap meets x'ukyiktuni ja mgø'ømwinmaa'n, ja Diosts meets ja y'Espíritu Santo mjagyajpíp, ja' mee myikjuky'ajtniyidi, pø ixamxi ja xnikøjxp'ajtnidi. Pønts tkayiktuujnip ja Espíritu Santo, ka'ap Cristo ja yja'atyí nayide'en. ¹⁰Pøni mmøøt'ejtidipts meets ja Cristo, øøky windigøyts ja pøky ñamyayi ñøjkxni møøt ja mnine'kxti, jøts ja anmija'win ne'egi yjuky'aty ja'agøjxp ku ja Dios tø mgupikyidi. ¹¹Pøni mjanchmøøt'ajtidípts ja Dios Espíritu Santo, midí ja nwindson'ajtim Jesucristo ojs jadigojk xemikøjxp yikjukpyikyí, nay ja Diosts meets ja mnine'kx kø'øm yikjukpyøkip, jøts jadigojk xemikøjxp mjuky'attit.

¹²Jøts xpaat'ajtindip adøm, migu'uktøjk, jøts ka'ap

njuky'ajtindit pøky agujkpy midí ttuktump ja kø'øm winmaa'n.

¹³Pøni mdunwandípts jade'en sa ja pøktyu'unin, øøky mee m'ejtni, kudigøy mee m'ejtni; pøni m'ajot'ajttípts ja Dios Espíritu Santo jøts ja xukmimajada'akti ja mbøky, mjuky'atpts meets jade'en xemikøjxp.

¹⁴Ja' ja Dios Teety y'u'nk'ajtpy pøn ja Espíritu Santo ja tyukpudøjkíp jøts ja wyinmaa'n ja tyiktøøji tyiktudaajki. ¹⁵Ku myikmo'odi ja Espíritu Santo, kidi ja'ajip ja myiktanimøø'yidip jøts meets tsø'øgi jawi myik'etidit, pø ja Espíritu Santoxi meets ja Dios mmøøjyidip jøts m'u'nk'atidit ja Dios, jøts ja' idø'on xyikwa'anindip amguk jotkukj ku adøm ja ndeety'ajtyim. ¹⁶Ja'abi Espíritu Santo majada'akp, jøts adøm ja tu'uk amumjoojt xukjanchja'want jøts ku adøm ja Dios x'u'nk'ajtyindi. ¹⁷Ja' adøm xja'ajtindip, paty adøm nayide'en ja Dios xmøø'yindit ja juky'ajtin midí ja tø twanda'aky, midí ja xmøøpwy'a'anindip. Midí ja Cristo yikmøøpy, nay ja'ats adøm yikmøø'yindip. Pøni ngupøjyindip adøm ja ayo'on sa ja tø y'ayøy, winets adøm ja nay ja'abi øy'ajtin xukpaajtant midí ja yikmøøy.

¹⁸Kidi nayide'enip ja' sa adøm ixyam ja ayo'on nbaajtyindi, ka'ap ja jade'en tmi'abaaty midí dø'on Dios kyunuu'kxin'ajtpy, midí dø'on jaanim nbaajtindip n'ejxindip.

¹⁹Tuki'iyi midí ja Dios tø tyikøjy, yjanchja'awejxnip ja nayide'en juuninim yja'att ja et ja xøøw ku ja Dios tyiknigaxø'økt pøn jaty ja y'u'ngíp, pøn jaty ja yja'ajtpy.

20 Nayide'en amuum ja naxwii'ñit tø y'ayo'ombaaty Adán pyøkyøjxp, kidi kyø'ømdsojkingøjxpiip ja naxwii'ñit ja jade'en yjaty, ja Dios ja jade'en tø tyanibiktaagiyi; yikmøøpyts ja jøp'ijxy'ajtin jøts ja øy juuni ja øy'ajtin jadigojk tpaatt, 21 jøts ja Dios ja yiktigajtsmiyit amuum, nay ja'abi øy'ajtin tpaatt midi ja jaa'y yikmo'odip pøn jaty ja Dios u'nk'ajtidip, jøts ja ñiwa'adsit nayide'en ku ja tø pyøkpety, ku ja tø wyindigøy. 22 Jade'en ixyam yjaty ja naxwii'ñit midi ja Dios tø tyik'øyi, sam tu'uk ja tø'øxyøjk y'amnipiky chaachnipiky ja y'u'nk ku kye'exy, amuum tmigii'pxy tmibø'oty. 23 Jøts kidi ja naxwii'ñip jade'en ja'ayi tyimyajtp, nayide'en adøm njajtma'an ku adøm tø ayo'on nbaajtyim, øy adøm ja Dios ja y'Espíritu Santo tø xmø'øyim ejxpajt'ajtin, ja'agøjxp ku xjaaktukpaatwa'añimnimdi midi paat'ajtiyidip pøn jaty ja Dios u'nk'ajtidip. Njantyimyjøp'ijxy'ajtyindip adøm, jøts ku øy juuni yja'att ja xøøw ku adøm ja Dios amuum xja'ajtindit ejxim tu'uk ja u'nkteedyin, jøts ja xyiktigajtsa'ant ja nne'kx. 24 Janchja'wingøjxp ja'abi nitsoojkin yikpaaty; kuts ja janchja'win yikmøøt'aty, ja' idø'on tyijpy ku adøm n'awijxyindinim midi ngapaajtyindipnim. Jaa ku ja jeexyip yikmøøt'ajtni, çtits idø'on jaakyik'awexp? 25 Kuts adøm idø'on jade'en njøp'ijxyindi midi kayikmøø'yindipnim, yiktudakpy ja tsinaa'yin jøts ja winmaa'ñ ja'. 26 Jøts nay ja Dios Espíritu Santo adøm xpudøjkamp ma

nayja'wiyam nduu'dujkyim, ku niti winmaa'ñ, niti aaw, niti ayuujk ngajagejpyindi, jøts ka' ja winmaa'ñ nbaajtyindi sudso nmøøtmadyaajkint ja Diosu'nk. Nay Espiritu Santots kø'øm ja Dios Teety t'amidoop ja pudøjkin sa nduu'baajtint nduu'ejxint, ja'agøjxp ku tjaty sudso øy ja Dios Teety tminuu'kxa'akt. 27 Jøts wa'ats ja Dios Teety xnija'wa'am sa jaty pønjabøn wyinmay, jøts ja ñimadøyi Espiritu Santo sa jaty ja wya'añ ku ja xku'amido'owam sam ja Dios Teety kø'øm ttamidsøky pøn jaty ja yja'ajtpy.

Cristo køjxp nmajadaajkyindi

28 Nnija'windipts ku ndsojkindit ja Dios, yajkpts ja pudøjkin ja' pøni ma jaty sagasa njajtyindi, jøts jade'en tyik'øpyidsimy pøn jaty ja tø twi'ixy, sa ja jawyeen tø ttanibiktaagi kø'øm. 29 Tø ja Dios Teety twi'ixy patki'jyi ja yjaa'y jøts ja tø twiwich. Tøøyip ttanibiktaagi jøts yjaa'y'attit nayide'en sa ja Dios U'nk yjaa'y'aty, pøn tnigubajk'ajtp ja jaa'y pøn jaty ja Dios Teety ja'ajtidip, tum uch tum migu'uk ja tjawi niduki'iyi. 30 Pøn ja Dios tø ttanibiktaagi jade'en patki'jyi, jøts ja tø twaadsøy; kuts ja tø ñimiñiyi, jøts ja tø tkupiky, winets ja nayide'en tø ttamini'adsøwi ja øy'ajtin amuum.

31 ¿Sats adøm ja nwa'anin ndejint? Pø amuumxi adøm ja Dios møøt n'ijtyindi, çpønts adøm xnimyimajadaajkimp jade'en? 32 Ka'ap ja Dios t'ama'at'ajty ja y'U'nk, kyøyajk ja' jøts ja y'lookt adøm nbøkyøjxp; çsudso dø'on

ja ndejint adom xkamøøgyøjxint tuki'iyi midì myøøt'ajtpy, pøni tødam ja kyø'om U'nk jawyeen tø xaniguejxyim? ¿Tiku dø'øn ja ndejint tkayakt? ³³Øy pøn tjanì'øøniwya'añ ja jaa'y pøn ja Dios tø wyi'ijxyidi, pø Diosxi ja kø'om tø kyupikyidi, ³⁴¿pønts ja mibaat nidyanigutujk'atidip jøts ja tpaattit ja ayo'on? Pø ja Cristoxi ja tø kyu'oogiyidi, jøts nay ja'ats tø yjukpyiky xemikøjxp, Dios Teetyts ja amuum møøt y'ity, jøts ja' adom jam xni'amido'owamp pøni sà ndyimyajatyindi ndyimgyubejtyindi. ³⁵Ku xpa'ayø'øyim ja Cristo, ¿pøn adom ja xni dyukmajtstuujtimp ja pya'ayo'owin? Nipøn adom ja xkadukmajtstuujtint, wan tjati'ayo'oni, øy njajotmay'ø'jkyim, øy njayikjemdu'uñindi njayiktedu'uñindi, wan yuu tja'ity, uk ku wet naamy xka'ejtkindi, uk ku tsep, uk o'jkin tigø'øyin yjayikpaaty. ³⁶Pø yide'enxi jap nøkyijxpy wya'añ:

Ejtp øøts ja jaa'y xyik'ookwa'añ ja'agøjxp ku øø nbaduujni ja mja';
jade'en øøts nyiktuñ sà jiyujk sà borreek y'ookwa'añ.

³⁷Øy adom jade'en njajatyindi, ne'egits adom ja jinaxy ndyimyimajadaajkyindi ja' myøk'ajtingøjxp pøn ja pya'ayo'owin tø xmø'øyindi.

³⁸Jade'ents ø nwa'añ jøts ku niti nipøn xkadukmajtstuujtint mibaat ja Dios pya'ayo'owin, nja'ø'jkyindi njadigø'øyindi, uk njadyimyajajuky'ajtyindi. Ni ja ankilis ja xkadukmajtstuujtindit uk yjayikutujkpitøjkidi,

yjadyimyajaja'ajidi pøn jap tsajpjøtpy uk yjamajidi. Ni ja xøow ni ja jumøjt midì ixyam yø'øpy, uk midì memp kidakpnim, nija' adom ja xkadukmajtstuujtindit. ³⁹Wan ti tkøjxpi, uk wan ti tkøjki, wine'en Dios tø tyikøjy niti kyamayi yjade'embi jøts adom nmajtstuujtindit ja Dios pya'ayo'owin, midì ja tø tyiknigaxi'iky nwindsøn'ajtim Jesucristo køjxp.

Dios ja Israelit jaa'y tø wyi'ijxyidi

9 Tiy janch ø ngajpxy, pø ja Cristoxi øts njanchja'wip, ka'ap ø ndaabyaaty; ja Dios øts y'Espiritu Santo wa'ats xuknija'wip jøts ku øts tiy'ajtingøjxp ngajpxy. ²Janch jotmay'oo'kp øts, ndyimchaachkyuwinnma'ayip øts kajaa, ³jøts wamp øts, øy meets ayo'on patki'py ndyimgyu'ettit jøts ja Cristo ngamøøt'etnit pøni tsojkip jade'en, nugo ku øts nmigu'uktøjk n'ødyuñ jøts xpaattit ja Dios, wine'en ndukojpk'ajtyindi. ⁴Ja Israelxi ja tyeety'apidip, jøts ja' Dios tø y'a'ejxyidi jøts yjagyepyidi. Jøts ojts ja kø'om ja Dios kyunuu'kxin t'ejxyidi tnija'wiyidi, jøts ja' ja møøjyidøø ja tiy'ajtin sudso ja jadigojk ñitaniyidit ja Dios. Jøts nay ja' ja ttagøðøjkiyidøø ja Moisés kyutujk, jøts ja windsø'jkin midì ja tyu'undip jam ma ja chaptøjkti. Jøts nay ja' ja Dios ttukmidajjnidoø ja wyanda'aky jøts ku ja y'ødyunidit. ⁵Tu'ugyi aats kugoj ja'adi pøn jaty israelit jaa'dy; jøts nay ja' ja tyeety'apidip pøn adom ndeety'ap'ajtyindip, nayide'ents ja Cristo, pø adomxi

ja' ñamyayi njaa'y, jøts køjy ja'ani ku ja amuum tñitanit ti jaty ejtp ñaxwiiñ, pø Diosxi ja', windsø'øgi winjawi ja y'ity xemikøjxp. Jade'en idø'on ja y'ejxi. ⁶⁻⁷Kidits nwa'añim jøts ku ja Dios tkayik'adukñim ja wyanda'aky midi ja møjaa'y Israel yiktaniwandaajkøø wine'en y'ap y'ok ja tø ñajtska'axidi. Ka'ap ja Dios ja'ayi tø twi'ixy ja'ayi pøn ja Abraham y'apteety'ajtip; pø yide'enxi Dios ja wyinaty tø ñii'mxyi: "Nayi mets mnigojpk'ajtpy ja Isaac y'u'nk y'unaj'kiti pøni wine'en ja ñajtska'axidi." ⁸Jade'ents adøm nnija'wa'am jøts ku Dios ka'ap t'u'nk'aty pøni ma pøn jadu'uk jadu'uk kyugajpi, wan t'israelit jaa'yidi wan tka'israelit jaa'yidi. Ja' dø'on Dios y'u'nk'ajtpy pøn tjøp'ejxtip ja wyandaajkin. ⁹Pø yide'enxi ja Abraham ja Dios ñimaajyøø ku ja Dios wyandaajky: "Tiempi køjxp ø nme'ent, u'nkpaatp yø mnidø'øxy Sara."

¹⁰Jøts kidi ja'ayipts nadyu'ugyi yiktamiwandaajki ku ja y'u'nk ja tpaatt. Jabi nayide'enxi ja Rebeca ja y'unaj'k tpaatmaa pøn ja Isaac tyeety'ajti, adøm ja ndeety'amøj. ¹¹⁻¹³Jøts ka'anim ja wyinaty yjaja'atinim, kidyimkya'axtipnim ja wyinaty, ka'anim ja wyinaty yiknijawi sa ja y'adø'øtstit øy ka'øy, jøts ja Rebeca ja Dios ojts ñii'mxyiyi: "Ja myøjpi tmidu'ump ja myutskpi." Nayide'ents ja møøt tuknax tijy ku wya'añ ja Dios kyajpxy: "Nwinja'wip øts ja Jacob, jøts Esaú ka'." Xjats ja Dios jade'en xuknija'wa'am jøts ku ja kø'øm twi'ixy kyø'ømsojkingøjxp pøni

pøn ja y'a'ejxip. Ka' tmøjpktaajkiyi ja y'ødyu'unin kya'ødyu'unin.

¹⁴¿Tits adøm ñikyajpximp? ¿Ti ja adøm nwa'anint jøts ku Dios ka' tyiy'adi'ich? iPø ka'axi! ¹⁵Pø yide'enxi ja Moisés yiknimaay: "N'ayo'ejxp øts ja' pøni pøn ø kø'øm n'ayo'ejxwampy, pøni pøn ø kø'øm nba'ayoowampy." ¹⁶Jade'en'ampyts ka' chøkyi jøts adøm ngø'ømwinmaa'ñ ndamajadaajkint, pø ja Diosxi kø'øm x'ayo'ejxindipnim. ¹⁷Pø patyxi ja Dios kyajpxy wya'añ ku Dios tnøjmi ja jaa'y pøn windsøn'ajtp jam Egipto: "Ja'agøjxp møj windsøn tø nyikjaty jøts øts ja nmøk'ajtin nyikwingaxi'iky ku mets nmimajada'aky, jøts øts nxøøw o madsoo yiknijawit." ¹⁸Xjats idø'on jade'en ja Dios t'ayo'ixy pøni pøn ja y'ayo'ejxwampy, jøts ja twinmaa'mbyiky pøni pøn ja kyayikmadogukiwyampy.

¹⁹Winets meets idø'on x'adsojimbett: "Pøni janch ku yjade'eni, ¿tigøjxp Dios tpøky'ixy ja jaa'y? Jøts ¿pønts mibaat t'ukwindso'op ja Dios?" ²⁰Jøts jaa'yts adøm, jøts ¿jaaktyimbyøn meets ku meets Dios yja' xkagupøjkit? ¿Ti ja ja tu'ljts tnimaañit ja ñijaa'y pøn ja tø yik'øyi: "¿Tiku øts jade'en tø xyik'øyi?" ²¹Pø ja tu'ljtsna'abixi kø'øm pajtip pøni sa ja kø'øm tyik'øyiwya'añ ja na'aknaajx; øy ja tyik'øyt ja tu'ljts tu'uk midi øy midi tsuj jøts ja tu'ugyi ttanibiktaaggi ti ja wya'ant, uk øyts ja nay ja'abi naajx tna'at jøts ja tyik'øyt jadu'uk ja tu'ljts midi øy ti ñiwy'a'ant.

²²Ku ja Dios tmidani jøts tmiduda'aky'aty ja jaa'y pøn ja tø yikjotma'adyi, pøn tyimyjapaajtñiyidip jøts y'ayo'odit uk jøts ja tyimgyudigø'odyit, ti ja kamaa'nīyīp, ixe ja ayo'on ja ttuktagida'aky jøts ja myøk'ajtin ja jade'en tnanky'ejxit. ²³Ots ja Dios jade'en ttuuñ, ka'ats adøm ja jade'en tø xuu'nīm, ja'agøjxp ku adøm ja xpa'ayø'øyindi jøts tnanky'ijxyi jade'en mabaat ja tjagyepy ja myøk'ajtin, jøts ja t'ayo'ijxy pøn ja patki'jyīp tø twi'ixy jøts ja ttukpaatwa'añ ja y'øy'ajtin. ²⁴Tø ja Dios kø'øm xwi'ijxyindi, ku ja winaagin twi'ijxy ja israelit jaa'y, jøts nayide'en winaagin pøn ka'israelit jaa'dyi. ²⁵Sam ja Dios ja kyajpxy ttamigaxiyiñ ja kyugajpxy Oseas, ku ja wyaañ yide'en:

Pøn øts y'lity ngaja'ajtpy, ja' øts nja'bøkp,
pøn øts y'lity ngatsojktip, ja'ats ø
ndsoktip.

²⁶Nay jam et ja xemijujkpyi Dios ja kø'øm yja'bøkidit ma ja yiknimaadyøø: "Meets, ka' mee nja'aty."

²⁷Kuts ja israelit jaa'dyi, pø yide'enxi ja kugajpxy Isaías wyaañ: "Øy ja Israel mabaat ja y'u'nk y'una'jk yjamøjidi yjamayidi sam nøø'abu' myayin, niwinaagints ja'adi pøn nitso'ok'attip, ²⁸jabi ka'pxy ja Dios ja y'ayuujk tpadu'unt sa ja tø wya'añ, ku ja tyiknaxkida'akt adsu'jky ja tiidyu'unin ya naxwiñ." ²⁹Sam ja Isaías wyinaty jekyīp tø wya'añ:

Ku ja Dios jeexyīp tø
tkayiknitso'ok'aty winaagin ja
aats ja kugoj midī yikojpk'ajtp,

tø adøm jeexyīp jade'en
njajtña'am sa Sodomit kajp
sa Gomorrit kajp ku ja tø
kyudigøøgyøjxti.

Sa israelit jaa'y tka'øyjawidi
ja øgyajpxy ja ømyadya'aky

³⁰¿Tits adøm ngajpxindip?

Yjanchja'win- gøjpxxi Dios ja tø kyupikyidi pøn ka'israelit jaa'dyi, yam ja y'lity tkajotmay'atti sa Dios ja kyupøkidit jøts ja ne'egi tø kyupikyidi. ³¹Jøts ja israelit jaa'y, pøn ja kutujk tpadundip jøts ja jeexyīp ja' ja Dios tyagupikyidi, ka'ap ja ne'egi yikupøkti ja'agøjxp ku ja kutujk ka'pxy tkabadundi.

³²Ka'ap ja twinmaydi jøts ku Dios ja tyagupøkidit ja janchja'win, ja' Dios ja tījy tagupøkidip ti jaty ja tyundip. Ja'ayi ja tyamøjti, ja'agøjxpts winguwopi jøpkuwopi tmijatti ku ja nwindson'ajtim tø myiñ. ³³Jade'en yjatti sam yiknigajpxy ma jap nøkyijxpy wya'añ yide'en:

Nyikaxø'økp øts jam Jerusalén
tu'uk midī ja jaa'y nay'adsepi
yjawīp jøts ka'ap ja pøn
myayit;

pøni pøn ja tjanchja'wīp, ka'ap
ja windigøy yjatt.

10 Møk øts, migu'uktøjk, ja tsojkin njagyepy jøts øts ja Dios n'ajot'aty, jøts ø n'amidøy nbøktsøy jøts ja israelit jaa'y tñitso'ok'attit. ²Jade'en ø nwa'añ jøts ku ja tjatsojkti ja Dios, jade'en'ampy ku ka'ap tjatti. ³Ka' tñijawidi sudso Dios tkupiky jaa'y; kyø'ømgutujk ja' yiktundip, ja' ja tījy tagupøkidip ja Dios, ni tkamøjpikta'akti ja' midī Dios ja

tagupøkidip. ⁴Pø ja'agøjpxpi ja Moisés kyutujk kya'uktuni, pø izaanixi ja Cristo jøts tum ja'ats ja Dios kyupijky pøn ja tjanchja'wip.

⁵Jøts ku Dios ja kutujk xagupøjkint, pø yide'enxi ja Moisés ja tjaay: “Pøni pøn tpadunwamp ja kutujk, ka'pxy tpadu'unt winets yikjujky'attit ma Dios.” ⁶Jøts ku Dios xkupøjkin janchja'wingøjxp, yide'enxi ja wya'añ: “Kidi mwa'andi: ¿Pøndam nøjxpx tsajpøtpy? — jøts ja Cristo mye'ent—; ⁷jøts ni mgawa'andit: ¿Pøn jap nøjxpx ma ja o'jkin?” —jøts yjujkyøkt ja Cristo xemikøjxp. ⁸Pø ka'axi yjade'eni, pø yide'enxi ja wya'añ: “Ka'ap yjagami ja nitso'ok'ajtin, ixa ja xmøødidi wingon”, ku xjanchjawidit sa ja øgyajpxy ømyadya'aky mduknijawiyidi midi øø ngajpxwa'kxpy. ⁹Ku mwa'andit jøts ku ja Jesús ja' nwindson'ajtin'ajtyindip, jøts xjanchjawidit amumjoojt jøts ku Dios Teety ja tø yikjujkyiky xemikøjxp jadigojk jap oo'kpi y'agujky, winets xpaattit ja nitso'ok'ajtin. ¹⁰Ja' ja Dios xagupøjkimp ku ja amuum njanchja'want, jøts ku n'am njotpyidsø'omint ja ayuujk, jøts nwa'anint jøts ku ja Jesucristo ja' nwindson'ajtim'ajtyindip, ja' xyiknitso'ok'ajtindip. ¹¹Pø yide'enxi jap nøkyijxpy wya'añ: “Pøni pøn ja tjanchja'wip, ka'ap ja windigø yjatt.” ¹²Tu'ugyi nwindson'ajtim ja tnitani, wan t'israelitjaa'yidi uk wan ja tka'israelitjaa'yidi; ka'ap ja pøn t'ejxma'aty, myøøpy kyejxpy ja kyunuu'kxin pøni

pøn ja t'ajot'ajtp, may'ampy ja tmø'øy. ¹³Jabi yide'enxi wya'añ ja kyajpxy y'ayuujk: “Pøni pøn amumjoojt ja nitso'ok'ajtin t'amidoop nwindson'ajtingøjxp, ja'ats nitso'ok'attip.” ¹⁴Kuts ja pøn tkajanchjawidinim, ¿sudots ja t'amidojidit ja kyunuu'kxin? ¿Sudso ja tniyanchjawidit ku ja jeexyip kyayiktumadowdinim pøni pøn ja', ku jeexyip kya'lity pøn ja nidyumadowidip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky? ¹⁵Pønts tkajpxwa'kxp ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, ¿sudso ja jeexyip tniyajpxwa'kxti ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ku Dios ja jeexyip kyakexyidi? Pø patyxi jap nøkyijxpy wya'añ: “iNdaxondaajkimp ja jaa'y pøn tkajpxwa'kxp ja Dios y'øgyajpxy y'ømyadya'aky midi xukmado'owimp ja øy'ajtin ja tuda'aky'ajtin!”

¹⁶Ka'afts jaa'y niduki'iyi tmøjpikta'akti ja øgyajpxy ja ømyadya'aky. Jade'en ja ttundi sa ja kugajpxy Isaías tniagajpxy ku ja wya'añ: “Dios Teety, ¿pøn ja m'øgyajpxy ja m'ømyadya'aky yjawi tø t'ukjanchjawi?” ¹⁷Winet ja janchja'win yikjagyepy ku ja tø nmado'øyim jawyeen ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja Cristo nigajpxip.

¹⁸Ti kuts ø nyiktø'øt, jøts ø nwa'ant: ¿Wan ndejint tø xkamadowdi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky? iPø tøxi xjamadowdi! Jabi ja'agøjpxpi jap nøkyijxpy yide'en wya'añ:

Tø ja øy madsoo yikmadowdi pøn ja tø tkajpxwa'kxti, tø ja øgyajpxy ja ømyadya'aky øy madsoo yja'aty ya naxwiin.

¹⁹Uk nwa'ants øts inet: ¿Wan Israelit kajp ndejint ti tkanijawidi? Jøts tøts ja Moisés ja Dios tyuknigajpxyi ku ja wya'añ:

Mdami'ama'at'atp meets ja wenk jaa'y ja nitso'ok'ajtin pøn kanayide'endi sa meets, pøn tkanija'widip, ja'agøjxp meets ja xami'ambøkt.

²⁰Jøts ja Isaías ja Dios yjaaqtiymiyikwa'anımıyide'eni: Pøn øts y'ijty xka'ixaadyip, tøts øts ja ne'egi ixyam xpaatti; tø øts ne'egi nnanky'ijxyi pøn øts y'ijty xkanija'widip.

²¹Jøts ja Isaías ja Dios yjaakyikwa'añi ku ja tñigajpxy ja israelit jaa'y: “Tø øts kawine'en njawaadsøy ja jaa'dyi pøn kawindiy'oo'ktip, pøn niwine'enin kamadoodip.”

Ja Israelit jaa'y pøn winaagin tpaattip ja nitso'ok'ajtin

11 Jøts ø nyiktiidyøki: ¿Tø ja Dios tyimyjastu'uty ja Israelit kajp, ka'ap ja t'ukupøjki? iPø ka'axi! Israelit jaa'yxi øts køøm, tu'ugyi ja Abraham yik'aadsı yikojpki, ja Benjamın ø ndeety'apip. ²Jekyıp ja Dios yø tja'biky yø israelit jaa'y; jøts ixymbaat tkamajst'u'uty. ¿Ti ka'ap meets ja Dios kyajpxy y'ayuyk xnija'wiyi, ku yiknimadya'aky ja Elías, pøn ja Dios kyugajpxyıp, ku ja ojts Dios t'ajot'aty jøts Dios ja ojts ttukmadøy sa Israelit jaa'y y'adø'øtsti? Ku ja wyaañ yide'en: ³“Dios Teety, tø mgugajpxy yik'oo'kixyidi, tø yikjejtikixy ma jaty myikwindsø'øgi, nadyu'uk øts njaaktañ, jøts xyik'ookwandip

øts nayide'en.” ⁴Jøts Dios ja ojts yide'en y'adsøy: “Tø øts abiky niwixujk mil ja jaa'y nwi'ejxti, pøn tkawinguxanaadyipniim ja awanax midi Baal yiktejp.”

⁵Nayide'ents idø'øn ixyam yjajtkojmi, ja winaagin pøn ja Dios tø wyi'ijxyidi, pøn ja kø'øm tø ttanibiktaagi y'ø'y'ajtingøjxp. ⁶Ti tundaajk ja jaa'y øy ti pøn tjatuñ jøts tpaattit ja nitso'ok'ajtin, pø ja Diosxi tanibiktaajkip kø'øm jøts ja tyik'awa'añ ja myøk'ajtin y'ø'y'ajtin. Ku jeexyıp jade'en kø'øm ja' yiktamajada'aky, jade'ents ja jeexyıp tpaaty jøts ka'ap ja Dios y'ø'y'ajtin ti niwya'añ.

⁷Xjats ja israelit jaa'y jade'en winaagin tkapaatti sa y'ity yjawinmaydi, tømts ja tpaatti ja ø'y'ajtin pøn ja Dios kø'øm tø wyi'ijxyidi, jøts jaayi jadu'uk wimbeets kugoots tmijatti, ni tkaja'gyukiyidi ja Dios yja! ⁸Jøts idø'øn ja jade'en yjaty sa jap nøkyijpxy wya'añ: “Dios ja kø'øm tuujnidip jøts ja kyadukjawiyidi sa y'adø'øtsti; ja win'ejxtip jøts ka' t'ejxpaatti, jamadoodip jøts ka' yja'gyukidi jøts jade'en ixymbaat yjatti.” ⁹Jøts nayide'en ja David ja Dios yikwa'anmiyi:

Wan ja'ayi ttajotkøxti ja xødu'unin ja miga'ayin mi'uujkin, jøts nay ja'ayi tyapøkpyattip jadigojk jøts ja yiktagubattit.

¹⁰Wan t'etti wimbeets kugoots jøts kyaja'gyukidit, jøts ja xemikøjxp yiktagubattip.

Sa nitso'ok'ajtin tpaatti pøn ka'israelit jaa'dyi

¹¹¿Ku dø'øn ja israelit jaa'y jade'en ja Dios tø tyuñidi, tø ja

tyimwyindigøøgyøxti? iPø ka'axi! Øy idø'on ja tø kyamadowdi, tøts ja yjadu'ukpi tpaatti ja nitso'ok'ajtin pøn ka'israelit jaa'dyi, jøts ja tpa'ejxtit, jøts ja nayide'en ja janchja'win tjagyaptit sa pøn ka'israelit jaa'dyi. ¹²Ku ja israelit jaa'y jawyeen kø'øm tø tkagupøkti ja Dios y'øy'ajtin ja'agøjxpts ja tø yikmo'odi pøn ka'israelit jaa'dyi, jøts ja jade'en'ampy pyaat'atyidi ja Dios yja'. Kuts ja israelit jaa'y jadigojk tmijotjimbejtkøxtit ja Dios, ¿ja ti ka'ats ja naxwii'ñit jaa'y ja kunuu'kxin nayide'en jawaani møj tpaattit?

¹³Nyiknaxwampy øts nayide'en aaw ayuujk, jøts ø ndukmadoowa'andi meetsti pøn ka'israelit jaa'dyi. Pø meetsxi tø nyiktaniguexy ku øts ja Dios tø xkexy, jøts xnijawidit jøts ku øts ja ngajpxwa'kxin ka' ñiñugoji. ¹⁴Kidi wanik jade'en winaagin ñitso'ok'atti ja nmi'israelit jaa'dyi ku mba'ejxidit nayide'en sa mee xpaaty ja nitso'ok'ajtin. ¹⁵Jabi jade'enxi ja naxwii'ñit jaa'y tø tpaatti ja nøø' ja tuu' sudso ja Dios myaa'kxujkin tpaajtidit, ku ja Dios tø t'ats'ejxma'aty ja israelit jaa'y. ¿Tits idø'on tyimyikpatp ku ja israelit jaa'y ja Dios jadigojk t'awimbetidit? Ja nitsoojkin idø'on ja jadigojk pyatp pøn windiy'ejtnidip. ¹⁶Ku ti t'ukja'biky ja Dios, amuumts ja tja'ajtkixy. Pøni myi'ijtpy ja ujts'aats ja ujtskojpk ja', nayide'ents inet ja tmi'ett amuum tuki'iyi møøt y'awaj y'axeñ.

¹⁷Jade'ents idø'on ngajpxin ja israelit jaa'dyi sa ja kipy awaj midi ja olivo kipy y'awaj'ajtpy, jøts meets

jade'en pøn ka'israelit jaa'dyi sa jadu'uk pa'olivo kipy y'awaj midi ñiñugo øy ma ujtsjøøjty ejtp. Kuts ja yikajtspøøty midi ja israelit jaa'y kipy'ajttip ndejint, jøts meets ja mja' ne'egi jam yikøx'øøch ma dø'on jam ja jadu'ukpi awaj tø wyinaky. Jøts meets ja jade'en xpaat'aty ja jujky'ajtin midi xemikøjxp, tu'ugyi ja m'aats mgojpk ñamyayi y'etti. ¹⁸Ka'ats mnadyamikaxidit, kidi xuktamøjidi xuktamutskidi ja israelit jaa'y pøn ñamyayi ixwejtsidip ja Dios. Pøni m'adø'øtswandip jade'en, jawidi jøts ku nayi israelit jaa'y ñikøjxp idø'on ja nitso'ok'ajtin tø mnimiñidi, kidi mgø'ømnikøjxpiti.

¹⁹Mjawa'añ meets: "Janch jade'enimts, tøts ja yjiwa'akti jøts øøts ja ixyam ngudanaañip."

²⁰Jade'en'ampyts ja yik'ixwetsti ku tkajanchjawidi ja Dios, jøts meets myikupiky jade'engøjxp ku ja xjanchjawidi. Kidits mnamyikexyidi, øyim yikxonim tuda'aky mnabyikta'agit. ²¹Pø m'ejxtipxi mnija'widipxi ku Dios ja israelit jaa'y ja tkadamee'kxy, jøts nayide'ents meets ja mgadamaa'kxmiiyt ku jade'en m'adø'øtstit. ²²Jøts m'ejxtip mnija'widip jøts ku Dios janch øy, jøts tum ja tiy'ajtin yiktumpy. Møk ja ttiidyuñ pøn ja midundigøjyip. Mmi'øy'ajtipts meets ja', jøts tu'ugyi xpayø'øyidit ja y'øy'ajtin; pøni ka'ap jade'en xpadundi, nayide'ents nøjcx mjatti sa ja israelit jaa'dyi. ²³Kuts ja israelit jaa'y jadigojk tmijotjimbettit ja Dios jøts tjanchjawidit amumjoojt, kupøkidip ja jadigojk jøts ja jujky'ajtin

myo'ojidit midí xemikøjxp; tyu'ump ja Dios jade'en, ti ja ka'ukmajyip.

²⁴Sa meets ja tø mgupikiyi, jøts ka'ats meets mja'israelitjaa'yí, jøts tøts meets ja mmø'øyi ja nitsø'ok'ajtin, iti kuts ja israelit jaa'y kyayikupøktit, pø ja'axi ja y'ity tyimyjapaat'ajtidip!

Ku Israelit jaa'y nitsø'ok'attit xemikøjxp

²⁵Meets migu'uktøjkti, ndukmadoowandip icyam jøts xnijawidit sa Dios ja wyinmaa'n̄ tmøø'taty, jøts ka' nugo mnay'agajpxidit jøts ku meets wijy'ajtin amuum xmøø't'ajtkixy: tø Israelit jaa'y ñamyayi y'amutski. Ejtpn̄im ja jade'en kunim ja yikupøktit namay pøn ka'Israelit jaa'dyi. ²⁶Ku nøjkk jade'en tø y'ukjaty, winetn̄imts ja Israelit jaa'y ni'lijtyi nitsø'ok'attit, pø patyxi jap nøkyjxpy yide'en wya'añ:

Kaxø'økp tu'uk ja Israelit jaa'y, ja yiknitsokpi, jøts ja' ttukniwa'ats'atp ja jaa'y ja ka'øybi pøn jaty ja Jacob t'aadsidip tkojpkidip.

²⁷Jøts ngajpxy n'ayuujk øts wyinaty jade'en nyik'adujkpy, ku øts ja nyikpøkwyat'atstít.

²⁸Pøn israelit jaa'dyi, pøn tkagupøjktip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky sudso ja nitsø'ok'ajtin yikpaaty, ejxma'jtñiyidip ja Dios ja ñamyayi jøts meets ja mgunuu'kxy; ka'apts ja Dios ja tyim'yixmachidi, tsojkidip ja' ja'agøjxp ku ja Dios kø'øm tø twi'ixy ja møjaa'dyøjk. ²⁹Pø ka'axi Dios ja jadigojk tpiky pøni ti ja yajkpy; pøni tø ja twi'ixy ja jaa'y, ¿sudso ja nugoyi t'ixmatst

jadigojk? ³⁰Meetsxi ja Dios y'lijty mga'ukmimadøpy, kuts ja israelit jaa'y ja tø tkamimadowdi, xjats meets ja Dios tø m'ayo'ijxyi. ³¹Jøts ja nayide'en yjatti sa meets y'lijty xkamimadøyin ja Dios, ja'agøjxp ja jade'en ttuñ jøts ja jadigojk t'ayo'ext nayide'en sa mee tø myik'ayo'ijxyin.

³²Ja Dios jade'en kø'øm tø ttanibiktaagi jøts ja niduknax kyayikmimado'ot, ja'agøjxp ja jade'en ttuñ jøts o pøngapøn tuknax ja ttuk'ext ja pya'ayo'ajtin.

³³iKa'ap jade'en ti tmi'abaaty sa ja Dios ja øy'ajtin tjagyepy, sa ja wijy'ajtin, sa ja ja'gyukin tmøødi! Ka'ap pøn tmiwinmaa'nbyaaty pøni sa wyinmay, pøni midí tyunwampy, ma ñøjkkwa'añ yja'atwa'añ. ³⁴“¿Pøn tniñja'wip sa ja Dios wyinmaa'n̄? ¿Uk pøn ja tyukjaty jøts ja jade'en ttu'unt? ³⁵¿Uk pøn ja Dios jawyeen ti tø tmø'øy, jøts ja ja' ttaguyaki midí ja xmø'øyimp?” ³⁶Tum ja Dios amuum tja'ajtkøjxp jøts ja' tyik'øygyøjxp, jøts ja tyiktunwa'añ pøni ti jaty ja tø tyik'øyi. iKunuu'kxy etpyim ja Dios xemikøjxp! Jade'en idø'øn y'ejxi tyiyi.

Midi chøjkpy ja Dios ku ja nnadyagøðøjkant

12 Kø'øm mee migu'uktøjk ja Dios amuum mnadyamiyoxit. Øy'ajtp jøts jade'en xu'undit midí ja y'øyja'wip kyunuu'kxyja'wip, ja' ñamyayi mdawindsø'ogidip ja Dios. Ku ja x'ayo'ijxyindi, jade'en mee nminuu'kxa'aky jøts jade'en xu'undit. ²Kidi jade'en mdsinay'adø'øtsti sa xuktu'uñin ja

kø'ømgutujk, ja kø'ømwinmaa'n. Mijotjimbetti ja Dios jøts ja mwinmaa'n nayide'en tyigatstit, winets ja jukya'ajtin xpaattit midu amuum myiktigatsidip jøts jade'en xnijawidit midu ja Dios chøjkpy, ja øybi ja tsujpi midu ja Dios mda'øyja'wiyidip, midu øy wa'ats pidsømp.

³Yide'en øts ja Dios xanigutujk'aty y'øya'ajtingøjxp, jøts ja' mee ndukmadøøpy, kidi nugo mnadyamøjpikta'agyidi pøni ti jam jadu'uk jadu'uk yjajtpy. Pøni mabaat ja Dios kø'øm tø mdukjatyidi, ja' mja'gyukidip. ⁴Ka' ndukna'ajtyindi, nayide'en sam ja nine'kx yikjagyepy may jøøjp yikmøødi, jøts ka' tum ja' wya'añ pøni ti tu'uk wya'añ, ⁵nayide'ents adøm idø'ønmidu, øy adøm mabaat njamaya'am, tu'ugyits adøm ja Cristo xja'ajtyindi, jøts nixem niyam ni'amuki n'ijtyindi sa kø' teky tkamajststu'tuty ja nine'kx.

⁶Kija' ja Dios xyikwinmaa'nbyaajtyindi pøni sa ja kø'øm ttamidsøky nidu'uk jaty. Wants tyiktunkpaajtyindi øy yikxon. Pøni tø Dios xmø'øyim ja wejin kajin jøts ngajpxnajxa'ant ja y'ayuujk midu ja tø xmø'øyim, ndu'unindipts ja jade'en pøni mabaat ja janchja'win xukjagyejpyindi; ⁷jøts pøni tøts ja xmø'øyim ja wejin kajin jøts ja nmigu'uk nduujna'ant ja y'øybi, mbadu'unindipts idø'øn ja jade'en. Jøts pøni pøn ja Dios tø myø'øyi jøts yik'ixpøkt, ja'ats idø'øn ja tyu'ump; ⁸jøts pøni jamts pøn tø yikmø'øy jøts tkajpxjot'amøjkit ja myigu'uk, ja'ats idø'øn ja

tyu'ump. Pøni jamts pøn øy ti tyajkwa'añ, ka'ap kyø'ømwinmaa'n tyikyø'øty jøts ja ja' ttaguyakit øy ti. Pøni jamts pøn yikmøøpy jøts ja tnoø'mo'ot ttuu'mo'ot ja myigu'uk, yikxonimts t'ext tuda'aky'ampy; jøts pøni pøn tpudøjkidip ja ayooði jaa'y pøn ti ka'ejtxidip, ejtni xoni dø'øn tpudøkidit.

Sa pyaat'aty ti ttu'undit pøn ja Cristo yjanchja'widip

⁹Nabya'ayowidi nixem niyam. Yikjiwa'akti ja ka'øybi, jøts tundi ja' midu øy midu tsuj, midu ja Dios kyupiky'ajtpy. ¹⁰Yik'awa'andi ja amigu'uk'ajtin jøts nixem niyam mnamyayidit wine'en Dios mja'atyidi, nawyindsø'øgyidi nixem niyam, kidi pøn xkamø'ejxiti.

¹¹Jotmay'atti ja Dios, kidi mnuuxidi, amumjoojt xmidu'undit ja Dios.

¹²Taxonda'akti jøts ku ja myikmo'odit midu mjøp'ejxtip; jøts kidi nugo x'ayojidi wine'en mjemjatti mdejatti, jøts kidi x'ixmatsti ja Dios'ajot'ajtin nijuuni.

¹³Pøni jam ti kya'ijtyxidi pøn ja Dios yjanchja'widip, pudøkidits; øyim yikxon xyikja'attit xyiktsoondit pøni pøn mbaajtidip m'ejxidip mjønjojp mdøjkjojp.

¹⁴Pøni pøn mga'ødyuujnidip, tagødøkidi ja Dios. Jøts amidowdi wan tyikunuu'kxti jøts kidi meets ja jawyeen xka'ødyijy.

¹⁵Xonda'akti nayide'en pøni xonda'aktip ja mmigu'uk, tsaachjawidits nayide'en pøni jiidyp yaxtip.

¹⁶Namyayidi nixem niyam, yikxon mdsøonidit mdanidit. Kidi

mnamyikexyidi, møøt'etti pøn ayooobi jaa'y'ajttip. Kidi mwa'andi jøts ku meets nadyu'uk tuki'iyi xjaty.

¹⁷Pøni tø pøn mga'odyuñidi, kidits meets ja nayide'en xunwimbejtmidi. Ejtp xu'undit ja y'øybi øy madsoo. ¹⁸Yik'amijatti mabaat mmajada'akti, jøts yikxon xmøøtsøønidit xmøøtanidit ja mmigu'uktøjk, amuum ja tudā'aky'ajtin xyiktu'undit.

¹⁹Kidi mee migu'uk kø'øm xagubety ja mmidsep pøni sa ja mduñidi, ja Diosxi kø'øm yik'ayo'ombaadiditnim; jabi yide'enxi jap nøkyijxpy wya'añ: “Øts xpaat'ajtp jøts øts ja ndiidyu'undit; øts ja ndagubattip, nømpxi Dios.” ²⁰Jøts nayide'en ja wya'añ, jøts ku tijy x'ødyu'undit pøn mmijotma'jtidip, wan ja tka'uknagyumayidi. ²¹Kidi ja ka'øybi mmimajada'agyi, jaa ja xmimajada'akt ku tum ja øybi xu'unt.

13 Mimadowdi ja windsøndøjk. Pø Diosxi kø'øm tø tyikutuky jøts ja kudunktøjk yja'attit. ²Pøni pønts ja tkamimadoowampy, ja' idø'øn ja wyinaty kyamimadøøpy pøn ja tø tyikutuky jøts ku ja yja'attit. Pønts jade'en adø'øtswamp, pøky ja taja'adidip jøts ja nøjlx yiktiidyundi. ³Jøts kidi ja'ajip ja kudunktøjk ñija'ajttip jøts ja t'adsø'øgidit pøn øyjaa'y'ajttip, pø ja'axi ja ñija'ajttip jøts ja tiidyu'undit pøn tundigøødyip. Pøni ka'ats tsø'øgi jawi mnachøkyi jøts jade'en xwingunøjkxit ja kudunktøjk, jaa'y'ats yikxon jøts ja

kudunktøjk niti mgadamatsit, ⁴pø ja'axi Dios ja tø tyanibiktaagiyidi jøts ja øybi xu'unt. Kuts kø'øm mga'øyjaa'y'att, pøkyjawits mets ja mbøky; pø kidi nugojixpi ja kudunktøjk ja møk'ajtin tjagyapti ku ja tyiidyundi, pø ja'axi Dios ja tø tyanibiktaagiyidi ku ja tø tyikutuky, jøts ja ttiidyu'undit tiy'ajtingøjxp pøn tundigøødyip. ⁵Ja'agøjxp pyaat'aty ximimado'odit ja kudunktøjk pø mwimmaadyixpi, kidi ja'agøjxpi ja nugo xundi jøts ja mgatiidyundi. ⁶Nay ja'axi ja Dios tyikutujkp jøts ja kuguju'uyin xmo'odit ja kudunktøjk; pø nay ja Diosxi ja tø tyanibiktaagiyidi jøts ja jade'en ja tyajuky'ajtin tpaattit, jøts jade'en mjaaknigudunk'atidyidit.

⁷Migubajtkøxtits pøni pøn jaty jam mmijoy'ajttip. Pøni jam pøn kyayakñim kyagubetynim, wants ja tyakti; uk jamts pøn ti tkagujyynim tkagubetynim, wants ja tkugujuy tkugubety; pøni pøn jam ja windsø'jkin tyiktigøøpy, wan ja windsø'jkin tjagyepy; jøts pøni pøn jam ja amigu'uk'ajtin tyiktigøøpy, wan t'amigu'uk'aty ja myigu'uk. ⁸Ka' ti pøn xamiyoy'attit, ja tsøjkin ja pa'ayo'owin ja' idø'øn tiy xem yam mjagyaptip; ku jade'en xu'undit, ja kutujkts meets idø'øn wyinaty jade'en tø xmimadøy. ⁹Pø nømpxi ja Dios y'ana'amin: “Kidi mnidø'øxy kidi mniyaa'y mnabyøjkxiyidi, kidi myikjaa'y'øøky, kidi mmeech, kidi mdaay'aty, kidi xami'ama'at'aty ja mmigu'uk pyikta'aky”; jøts tuki'iyi ja Dios y'ana'amin tu'ugyi ja yide'en y'ayuujkpidsimy: “Mba'ayo'op ja mmigu'uk nayide'en

ejximdam kə'om mnabya'ayöyin.”

¹⁰Pøn ja tsojkin, pøn ja pa'ayo'owin tjagyajp, ka'ap ja tmidundigöy ja myigu'uk; jade'en'ampy ja Dios tkupik'atkixy ku ja tsojkin nyiktu'unint, jöts jade'en niwine'en ja kutujk kyayikmidundigöy.

¹¹Jöts tə tyimbyaaty ja et ja xəow, tajotigöjyidi ja Dios yja'. Tyimwyingomp ja ayo'on winets xpaattit amuum ja nitso'ok'ajtin. Nax'adötsp ja et ja xəow, ka'ap y'ity jaakjade'en ku njanchja'wiy'okwa'añindi miduk'ojk ja Dios y'ögyajpxy ja y'ömyadya'aky. ¹²Ka'pxnip ja et ja xəow, tyimdyukmibaat'ajtpy ja Dios; wants tmajstuuptyindi ja ka'odyu'unin ja pəktyu'unin, jöts jəp'ijxy nnanky'ejtna'andit, tum ja öybi wa'atspi nyiktu'unindip midi kapəkmyööt. ¹³Wan tudā'aky tjaa'y'ajtna'andi sam pyaat'aty pøn tnija'widip ja Dios. Jöts kidi ja' ndunk'ajtyindi ja nəw ja mu'uk, uk ja pəjp ja tsa'pxp, nmiga'ayin nmi'uujkin, uk nnamyööt'atwa'añindi öy pøn mööt, uk ja tsep ja' njotmay'ajtyimp, uk ndami'ama'at'ajtyindip ja nmigu'uk öy ti. ¹⁴Kidi jade'en m'adö'tsti, tu'ugyi nwindsön'ajtim Jesucristo xpadu'undit sa ja ya chinaay, jöts kyamöjtökidit ja mbəktyu'unindi.

Kidi mmigu'uk xpagajpxy

14 Pöni jam pøn myajada'aky kyamajada'aky yjanchja'wingöjxp, kupəkitts, kidi sa xejtı, öy ja wyinmaa'n yjaganayide'endi sam meets ja mja'ajin. ²Ja may pøn tjöø'kxtip öy nityi, jöts nayide'en pøn

amaay'ejttip, pøn nugo u'nkjii'kxy tsujxkjii'kxy ttojxtip, jöts wya'andi jöts ku ja' chökyi Dios wyingujkp.

³Pönts tjöø'kxp öy ti, ka'ap ja tka'öyjawit pøn amaay pøn wi'ijxy öy ti tjöø'kxp; jöts nayide'en ja'ami, ka'ap ja pyagajpxmit, ka'ap ja sa ttejmit pøn öy ti tjöø'kxp, pə təxi Dios ja kə'om kyupikyiyi, ⁴jöts ja'ats midundip. ¿Mjaaktyimbyönts meets ku meets ja xpagajpxt, yamts ja Dios ja tmiduñ? Wan ja t'öyi uk tka'öyi, ja wyindsönts ja paajtip pöni sa ja kə'om tyuñi. Jöts yik'öyip ja', çti Dios ka'ukmajyip ku ja tka'ukyik'öyit myök'ajtingöjxp?

⁵Jöts jaa jadu'ukmidi pøn wandip tu'ugin ja xəow yik'amaay'att, jöts jadu'uk wyamidi ku ka' pyaat'aty ni midi xəow kyayik'amaay'att, tum jade'en ja xəow tu'ugyi. Kija'ats tnitanidit ja wyinmaa'n tigöjxp ku jade'en wyinmaydi. ⁶Pøn t'amaay'ajtp tu'uk ja xəow, ja Diosts ja tyawindsö'jkkip; jöts pøn tka'amaay'ajtp, nay ja Diosts ja jade'en wyindsö'jkinmo'op. Jöts pøn tjöø'kxp öy ti, nay ja Diosts ja tyukmöja'wip tyukunuu'kxyja'wip; jöts pøn amaay'ajtmidip, ka' ti tniyji'kxy, nay ja Diosts ja tyawindsö'jkkip ku ja jade'en ttuñ, jöts ja ttukmöjawi ttukunuu'kxyjawi amuum.

⁷Ka'ap pøn nugo nıyjujky'aty, ka'ap pøn nugo nıy'ööky.

⁸Ku njujky'ajtyindi, Dios xyikjujky'ajtindip, jöts pöni ö'jkindipts, nay ja'ats xkwenti'ajtindip. Jöts jade'en yiknijawi jöts ku ja amuum xja'ajtyindi öy adöm njajujky'ajtyim, uk nja'ö'jkyim njadigö'öyım adöm.

⁹Pø ja'agøjpxxi ja Cristo yujukpyijky xemikøjxp ku ja tmimajadaajky ja o'jkin, jøts ja tu'ugyi ixyam tnitanaagyixy øy midil'ibi.

¹⁰¿Tigøjxpts ku mee kø'øm ja mmigu'uk xabayø'øy sa y'adø'tsti? Jøts ni xkatsokti paat meets ja'. ¿Pønts xijy ta'amp, pøn kanaxp jam Cristo wyingujkp? Pø ja'axi xabayø'øyindip ja nbøky, ja' xiidyu'unindip. ¹¹Pø yide'enxi jap nøkyijxpy wya'añ:

Øyi madsoo n'ity, jøts øts
nwingujky niduki'iyi jaaly
kuwani ñagyuxendyakøxidit.

Jøts wya'andit ku øts ja'ayi
tu'ugyi ndios'aty.

¹²Jade'ents idø'on, kija' idø'on ngøyajkint jam Dios wyingujkp pøni sa nidu'uk jadu'uk tø njaa'y'ajtyindi ya naxwiñ.

Ka'ap ja nmigu'uk nyikwinmaamya'jtindit

¹³Paty ka'ap nnabyagajpxandit nixem niyam. Ne'egi ja' njotmay'ajtindip sudso ja nmigu'uk ngayikpøkyajtindit.

¹⁴Tumwa'ats nwindson'ajtim Jesús tø ttanibiktaagi, ka' ti nugo kø'øm tyimikpøkyety; kyø'ømwinmaa'ñ ja' pøn nømdip jøts ku øy ti kya'øyi kyawa'adsi. ¹⁵Jøts ku ja jii'kxy midi kayak'ødyejp kayakwa'atstjep nnadyabagajpxandit nugo, ¿ti pya'ayo'owints jade'en njagyepyindip? Paty ka'ap pyaat'aty jøts ja nyikmøjindit pøni ti ja nmigu'uk yjii'kxyindip, jøts jade'en ngaduk'ayoosindit ja nmigu'uk, jøts ka'ap ja yjanchja'win kyudigø'ty. ¹⁶Kidi ja' xuñ midi yjawi ja mdsinaa'yin ja

mjanchja'win yiktabagajpxp. ¹⁷Kidi ja kaagyip jii'kxyip xagupøjkindip ja Dios ma ja kyutujk amuum ttanitani ja yja', pø ja øchinaa'yinxii ja chøjkpy ja tuda'aky'ajtin ja xondaajkin midi ja Espiritu Santo xmø'øyindip. ¹⁸Pøn jade'en tmidump ja Cristo, ja' Dios chøjkpy jøts øyja'wiyip ja jaaly ja'.

¹⁹Wants tjaaknija'wa'andi sudso nbaajtindit ja tuda'aky'ajtin midi nyiktu'unindip jøts ja nnadyabudøjkandit nixem niyam, jøts jade'en myøktaajkindit ja njanchja'win. ²⁰Kidi ja ngø'øm ja' adøm nugo nyikmajadaajkindip, jøts adøm ja Dios yja' ngayikmøjtøjka'andit. Øy ni midi jii'kxy yjagayikpøkyety, jade'en ne'egi pyaat'aty jøts ja' xkajøø'kxtit midi ja mmigu'uk kya'øyja'wip jøts ja jade'en xkayikpøkyat. ²¹Ne'egi øy'atpts ku ja tsu'uch ka' xtsu'utstit, uk xka'uuktit ja vino, uk xkatu'undit o ti, nugo ku ja mmigu'uk xkayikwinmaa'nmya'atti, nugo ku kyapøkyatti jade'en'ampy jøts kyatuu'tigø'odyit. ²²Dios ja ja'ayi mduknija'wip pøni sa mets ja mwinmaa'ñ xyikyø'øy. iJotkujk ja jaa'y pøn kyabadumpy midi ja pyøkyja'wip! ²³Pønts tjøø'kxp øy ti majtsk aaw majtsk joojt, kø'ømst ja ñankpyøkyetyi ku ja tjii'kxy, kumi ka'ap jotkujk tjii'kxy; jøts ti jaty kayiktump jotkujk'atyim, pøky ja'.

Ja' mdu'ump midi ja mmigu'uk tya'ødyøkip

15 Pøn jaty møk tjagyajptip ja janchja'win, xpaat'ajtindip adøm jøts nbudøjka'andit pøn ja yjanchja'win tu'ugyi

tkamøøt'ajtipnim, jøts kidi adømyi kø'øm nnabya'ayø'øyindi. ²Nidu'uk jaty adøm xpaat'ajtyindi jøts ja ndabudøjka'am midu ja ødyunidip jøts ja yjanchja'win myøjta'aktit. ³Pø ni ja Cristoxi ojts kø'øm kyanabya'ayøyi, ne'egi ja yjaaktyimyajty jade'en sa jap nøkyjxpy yide'en wya'añ: "Tum øts ja tø xaja'atkixy sa jaty ti jaty mgayikta'ødyundip mgayikta'øñimaadyip." ⁴Pø ja'agøjpxxi ja Dios ja kyajpxy tnankyjajyøø jøts adøm ja nnija'wa'an ti jaty ja ñigajpxy ja y'ixpøjkin, ja'ats adøm ja xmø'øyimp ja kajpxjot'amøki jøts tuda'aky ngupøjkindit o ti ayo'on, jøts tu'ugyi ja awejx'ajtin yikmøøt'att ku yikpaatt ja xemikøjxpit juky'ajtin. ⁵Ja Dios Teetyts adøm xyikmajadaajkimp o ti ayo'on jøts ja xkajpxjot'amøjka'an. Wants ja mbudøkiyidi jøts mdsøønidit mdanidit yikxon nixem niyam, sam nwindson'ajtim Jesucristo tnajsttu'uni, ⁶jøts tu'ugyi ni'amuki xja'byaattit xkajpxpaattit ja Dios Teety pøn ja nwindson'ajtim Jesucristo tyeety'ajtpy.

**Ku ja Dios y'øgyajpxy
y'ømyadya'aky yikajpxwa'kxy
ma jaa'y kya'israelit jaa'yidi**

⁷Nagyupøkidits nixem niyam, kidi sa mnadyijyidi mnawya'añidi, nagyupøkidi nayide'en sam adøm nwindson'ajtim Jesucristo tø xkupijkyindi Dios Teety wyindsøjkin wyinja'wingøjxp. ⁸Pø israelit jaa'yxi ja Cristo ñimimpy jøts ja tpudøkit, jøts jade'en ja Dios Teety ja wyandaajkin tyik'adujkit

midi ja møjaa'dyøjk wyinaty tø yiktamiwanda'agidi. ⁹Jøts nayi ñimeen ja' pøn ka'israelit jaa'dyi, jøts ja tja'byaattit tkajpxpaattit ja Dios ku ja pya'ayøyidi jadine'en, pø yide'enxi jap Salmos nøkyjøtpy wya'añ:

Nja'byaatp mets ngajpxpaatp
mets øy ma naajx øy magajp,
ma jaty ja jaa'y chøøni pøn
ka'israelit jaa'dyi,
jøts n'øø't jøts nxu'uxt mets
windsøjkingøjxp.

¹⁰Jøts nayide'en wyami ja Dios kyugajpxy:

Mxonda'aktit tuknax pøn
ka'israelit jaa'dyi møøt ja
israelit jaa'y pøn ja Dios
ja'ajtiyidip.

¹¹Jøts jap abiky ma jap wyami:

Møja'wimyidi
kunu'u'kxyja'wimyidi ja Dios
ni'ijtyi pøn ka'israelit jaa'dyi,
kajpxwa'kximyidi ja myøk'ajtin
o magajp.

¹²Jøts yide'en Isaías

tyukjadya'anmiyøø ja Dios:

Ja Isai ñikøjxp pyidsøømt
pøn ñiwindson'ajtmip pøn
ka'israelit jaa'dyi;
ja' ja tu'ugyi tyamiguy'ejxtip ja
ñitso'ok'ajtin.

¹³Wan ja Dios mmø'øyidi ja xondaajkin ja tuda'aky'ajtin, midu xukjøp'ijxy'ajtindip ja kyunuu'kxin ku ja njanchja'wint, jøts jade'en ja ajot'ajtin tu'ugyi mdukmi'etidit Espiritu Santo myøk'ajtingøjxp.

¹⁴Migu'uktøjkti, jade'en ø nwa'añ jøts ku meets amuum xjagyepy ja nadyamiyoxi'ajtin jøts ja nijawi'ajtin. Wa'ats ja xnijawidi, jøts n'a'ejxip øts

ti jaty ja iiy yjagyajptip. ²⁸Kuts
 øts yø n'uktun'abaadit ku øts ja
 wyinaty tø ndagøðøkiidi ja pudøjkin,
 winets ø ndsoont jøts ø nnøjkxt
 jam España, uk naxpts øts jam
 mā meets jam. ²⁹Jøts wa'ats ø
 nnijawi jøts ku øts ja Dios amuum
 ja kyunuu'kxin xabudøki, jøts øts ja
 Cristo ngajpxwa'kxit ja y'øgyajpxy
 ja y'ømyadya'aky ku øts jam nøjkk
 nja'aty.

³⁰Tundits migu'uktøjk ja may'ajt
 nwindson'ajtim Jesucristo køjxp
 jøts Espiritu Santo pøn xukja'wimp
 ja tsojkin ja pa'ayo'owin, jøts
 meets nayide'en mnadyamiyoxidit
 øts ndunkjøøjp, ku meets ja
 Dios x'amido'ot ja may'ajt jøts
 ø xpudøkit. ³¹Amidowdi ja Dios
 wan øts x'agø'duky x'axajtuky,
 jøts kidi myajada'akti ja jaa'y pøn
 tkagupøjkti ja nwindson'ajtim
 yja' jam Judea, jøts nayide'en
 x'amido'odit jøts ejtni xoni
 tkupøktit ja pudøjkin pøn
 tsinaadyip jam Jerusalén, pøn
 ja Dios ja'ajtidip, midi øts yam
 ndaninøjkxwāndip, ³²jøts pøni
 yikjajtpy Dios jøts øts øy jotkujk
 nja'att mā meets jam, jøts øts jam
 n'ukpoo'kxt. ³³Diosts mjagyapidip
 pøn amuum ja øy'ajtin xondaajkin
 tyajkp. Jade'en idø'on ja yjatt.

Ku ja Pablo tkajpxpoo'kxy ja
 myigu'uk pøn jam Roma

16 Mjaty'ejxtip ja Febe, adøm
 ja nmøøtjanchja'wibi pøn
 tump jam tsaptøjkjotp jam Cencreat
 kajpjotp. ²Kupøkti ja' yixxon, tundi
 may'ajt Dios køjxpit sam pyaat'aty,
 pø tu'ugyixi ja Dios yikjanchjawi.
 Pudøkidits jøts xmo'odit ti jaty

jam ka'ejtxip, tø ja may'ampy
 xjanchpudøjkandi, øts paat ja kø'øm
 tø xpudøki.

³Kajpxpoo'kxti nayide'en ja
 Priscila møøt ja Aquila, pøn tø
 nmøøtundi jøts øøts ja Jesucristo
 yja' nyikyø'øyyi. ⁴Ja'agøjxpti
 øts ixyam njujky'aty ku ja
 kyø'ømjujky'ajtin ja o'jkin jøp'am
 tpiktaktøø, nugo ku øts ja'ayi
 jade'en xyiknitso'okti; xemikøjxp
 øts ja Dios ja ndamøjawit, jøts
 nayide'en ja ttamøja'wimyidi
 niduki'iyi ja nmigu'uktøjk, pøn
 tjanchja'widip ja Jesús mā jaa'y
 kya'israelit jaa'yidi. ⁵Kajpxpoo'kxti
 nayide'en ja migu'uktøjkti pøn
 namyujkidip jam Priscila jam
 Aquila tyøjkjotpti. Kajpxpoo'kxidik
 øts ja nmigu'uk Epeneto, pøn
 midu'uk tjanchja'wiy'okwaan ja
 nwindson'ajtim Jesucristo jam
 Acaya etjotp. ⁶Kajpxpoo'kxti
 ja María midi jadine'en
 tmidump ja Dios mā meets jam.
⁷Kajpxpoo'kxidik øts ja nmigugajp
 ja Andrónico jøts ja Junias, pøn
 øts møøt tø nbuxøjktsøøni;
 janch'øyjawi ja y'etti sam nayide'en
 ja Cristo kyudanaabyitøjkti, jøts
 jawyeen ja ne'egi tjanchja'widi ja
 Cristo, oojknim øts.

⁸Nayi mgajpxpoo'kxtip ja Amplias,
 pøn øts øy møøt namyayi Cristo
 køjxp. ⁹Jøts nayi kajpxpoo'kxti ja
 Urbano, pøn øøts ojts nmøøtuñ
 ku øøts ja nwindson'ajtim yja'
 nduujni, jøts kajpxpoo'kxti
 nayide'en øts ja nmigu'uk Estaquis,
¹⁰jøts nayide'en ja Apeles pøn
 kawinaak ojk tø ttamajada'aky ja
 yjanchja'win Cristo køjxp, øy ja
 wine'en ja ayo'on yjayiktanipiky.

Jøts kajxpoo'kxti nayide'en ja Aristobulo møøt ja y'u'nk ñidø'øxy.

¹¹ Kajxpoo'kxidik øts ja nmigugajp pøn txøøw'ajtp Herodión, jøts nayide'en ja Narciso, jøts pøn jaty jam tsinaadyip ja' tyøjkjotp, pøn ja nwindson'ajtim tø tjanchjawidi.

¹² Jøts nayide'en xkajxpoo'kxtit ja Trifena møøt ja Trifosa, pøn amuum tmidundip ja nwindson'ajtim, jøts nayide'en ja Pérsida, adøm ja nmigu'uk pøn kawine'en kujk tmiduñ ja Dios. ¹³ Jøts nayide'en xkajxpoo'kxtit ja Rufo, pøn amumjoojt tjantyimyjanchja'wip ja nwindson'ajtim, jøts kajxpoo'kxidi ja tyaak nayide'en, jade'en øts ja njawi sam øts ngø'ømdaagin.

¹⁴ Kajxpoo'kxti ja Asíncrito, ja Flegonte, ja Hermas, ja Patrobas, ja Hermes, jøts møøt niduki'iyi ja migu'uktøjkti pøn ja Dios yjanchja'widip, pøn jaty ja jam møøtti. ¹⁵ Nayi kajxpoo'kxti ja Filólogo møøt ja Julia, jøts ja Nereo møøt ja myiga'axkiixy, jøts ja Olimpás nayide'en xkajxpoo'kxtit møøt niduki'iyi pøn jaty ja jam møøt, pøn ja Dios yjanchja'widip.

¹⁶ Nadyuknijawiyidi ja kajxpoo'kxin nixem niyam sa Dios ttsøky. Mdanigajxidip ja kajxpoo'kxin pøn jaty ja nwindson'ajtim Jesucristo yjanchja'widip øy madsoo.

¹⁷ Migu'uktøjkti, mjatyimy'ejxtibim pøn yiktseptøjkidip pøn yiktundigøødyip. Ja tsep ja nugo yiknaxkida'akwandip jøts mee mnawya'kxit, pø ja'axi ja yikma'atwandip midi meets tø myiktukmadø, pø ka'axi ja

yjade'eni midi mee tø xjaty midi mee tø xnijawi, jade'en ne'egi tyimbyaat'atyi ku xpuwa'atstít.

¹⁸ Ka' yø'øbi jaa'y tmidundip ja nwindson'ajtim Jesucristo, kø'øm yø ñayjotmay'atyidi ti yø ejtxidip ka'ejtxidip, jøts twin'øøndi ja jaa'y pøn tkanija'widipnim, øy ja Dios yja' nadyijyi amyuyj tsaachuyj tmidajpxti. ¹⁹ Jøts ñija'wip øy pøn sa meets xpaduujni ja Dios yja'; ja'agøjxp mee ndajotkujk'aty. Ja' øts ja'ayi ndsøjkpy jøts xwinmaa'ñ'attit sa xu'undit ja tum ja øybi, jøts kidi ja ne'egi mjaakmayidi ja ka'øybi. ²⁰ Jøts ja Dios pøn ja øy'ajtin xondaajkin amuum tjagyajp, tsojk ja nøjkx ja miku' myø'ajtin tyikwindigøjyi, jøts ja niti majadaajkin tka'ukpatnit meets mwingujky. Paatti ja nwindson'ajtim Jesucristo ja kyunuu'kxin.

²¹ Nayi mdanigajxidipts ja Timoteo ja kajxpoo'kxin pøn øts møøt nduñ, jøts nayide'en Lucio, møøt ja Jasón, møøt ja Sosípater, øts nmigugajp nmigunaajxti.

²² Nayi mgajxpoo'kxmidip ja Tercio nwindson'ajtimgøjxp, pøn øts ya'at nøky ndukjaapy.

²³ Jøts nayide'en mgajxpoo'kxyidi ja Gayo. Ja' tyøjkjotp øts yam ndsøøni, jøts nay ja' t'anuu'kxyajkp ja tyøjk mā ñamyukyidi pøn jaty ja Dios yjanchja'widip. Jøts nayide'en mdanigajxidip ja kajxpoo'kxin ja Cuarto jøts ja Erasto, pøn ja ya'at kajpmeñ myachomujky.

²⁴ Mo'ojidip ja nwidson'ajtim Jesucristo ja kyunuu'kxin mee niduki'iyi. Jade'ents øts idø'øn ndsøky'aty.

Ku ja Dios y'ukyik'ajot'ajtni

²⁵Tmøja'windits

tkunuu'kxyja'windits ja Dios,
wan mbudøkiyidi jøts ja
mjanchja'win tu'ugyi amumjoojt
xyik'ettit sam mduknijawiyidi ja
øgyajpxy ja ømyadya'aky, sa ja
nitso'ok'ajtin yikpaaty midi øts
ngajpxwa'kxpy, ja Jesucristo
y'ixpøjkin. Jøts ja' yø' midi ja
Dios jekñim tø tnigajpxy, midi ja
jegy tø xkaduknija'wa'am jøts ku
ja jayimni jødsnim ja naxwii'ñit
cho'onda'aky. ²⁶ixyamts ja tø

yiknijawinim ku ja kyajpxy
y'ayuujk tø ttukjaadyañ ja
kyugajpxtyøjk, sa kø'øm tyikutuky
ja Dios Teety xemikøjxpit. Jøts
ja tuki'iyi yiktuknijawidi ja kajp
ja naajx jøts tjanchjawidit jøts
tpaduujnidit ja yja'.

²⁷iTu'ugyi Dios Teety møj
jøts ja' tu'ugyi tnija'widyaapy,
wants xemikøjxp ja tkupiky'aty
tmadø'yaty adøm ja nwindsø'jkin
ku ja nja'byaajtindi ngajpxpaajtindi
amuum nwindsøn'ajtim Jesucristo
køjxp! Jade'ents idø'øn ja y'ejxi
tyiyi.